

Rødt kort?

En studie av vurderingen av banning i fotballen

Ole Martin Bakkevold

Lektorprogrammet med retning nordisk
30 studiepoeng

Institutt for lingvistiske og nordiske studier
Det humanistiske fakultet



Sammendrag

Problemstilling

I denne studien undersøker jeg ulike måter man kan vurdere banning på med utgangspunkt i fotballen. Siden banning er en standardisert situasjon som bygger på et felles regelverk vil en kunne se hvordan både hva som var avgjørende for at fotballdommerne vurderte banningen som et brudd på regelverket.

Metode, informanter og data

I undersøkelsen hadde jeg to metoder, en anonym kvantitativ spørreundersøkelse og et semistrukturert dybdeintervju med sportskommentator Mina Finstad Berg. Den anonyme spørreundersøkelsen var studiens hovedmetode. Informantene i undersøkelsen var fotballdommere som hadde opplevd minimum en bannesituasjon blant fotballspillerne i kampen de dømte. Informasjonen i undersøkelsen bygger på fotballdommernes selvrapporterte vurdering av bannesituasjonen som oppsto. Dybdeintervjuet gikk ut på å få en dypere innsikt i hvordan banning ble vurdert i fotballen fra et utenforstående perspektiv.

Resultater og konklusjoner

I undersøkelsen kom det frem at personrettet banning var den mest avgjørende faktoren for om banningen ble vurdert som sanksjonerbar eller ikke. Jeg presenterte også seks ulike perspektiver å vurdere banning ut ifra: 1) rettet banning, 2) talerens intensjon, 3) spontan reaksjon, 4) overført betydning, 5) mottakerens opplevelse av banningen og til slutt 6) banneordenes selvstendige styrke.

Innhold

Forord	5
1 Banning i dag	6
1.1 Tema for studie og forskningsspørsmål.....	6
1.1.1 Bakgrunn for oppgaven.....	7
1.2 Hva er banning?	8
1.1.2 Banning og sensur.....	9
1.1.3 Standardisering av spillereglene i fotball.....	10
1.2 De norske fotballreglene.....	11
1.2.1 Dommerens rolle i fotball.....	12
1.2.2 Retningslinjer til dommerne	13
1.3 Fair play.....	13
1.4 Hvordan banning i fotballen og sosiolingvistikk henger sammen?	15
2 Teori og tidligere forskning.....	15
2.1 Hva er banning og banneord?.....	16
2.2 Tidligere forskning på banning i spesifikke kontekster.....	18
2.3 Tidligere inndelinger av banneord	19
2.3.1 NFFs rapport over uønskede hendelser fra 2022.....	21
2.3.2 Trusler i «rapport for uønskede hendelser» i NFF	22
2.3.3 Hets, mobbing og trakassering	23
2.4 Tidligere forskning på banneordenes styrke	24
2.5 Plassering av egen oppgave.....	25
3 Metode.....	26
3.1 Valg av metode.....	26
3.2 Spørreundersøkelsen	26
3.2.1 Valg av personalia	28
3.2.2 Valg av sanksjoner	31
3.2.3 Valg av banneord.....	33
3.2.4 Utvalg av informanter til undersøkelsen	35
3.3 Intervju	35
3.4 Etikk	37
4 Resultater.....	38
4.1 Resultater spørreundersøkelsen	39
4.1.1 Sanksjonering av <i>fitte</i>	40

4.1.2 Sanksjonering av <i>faen</i>	44
4.1.3 Sanksjonering av <i>helvete</i>	45
4.1.4 Sanksjonering av <i>homo</i>	46
4.2 Personrettede banneord	47
4.3 Fotballspillernes alder som variabel	48
4.4 Informantenes kommentarer	51
4.4.1 Kommentarer til sanksjonen: muntlig tilsnakk.....	51
4.4.2 Kommentarer til sanksjonen: gult kort	52
4.4.3 Kommentarer til sanksjonen: rødt kort.....	52
4.5 Intervju med sportskommentator	53
4.5.1 Banneordenes frekvens i fotballen	54
4.5.2 Sanksjonering av banneordene i fotballen.....	54
4.5.3 Når kan man sanksjonere banneord i fotball?	55
4.5.4 <i>Fitte</i> i intervjuet	56
5 Diskusjon.....	57
5.1 Rettet banning	57
5.2 Talerens intensjon bak banning	59
5.3 Banning som spontan reaksjon.....	60
5.4 Banning i overført betydning	61
5.5 Mottakerens opplevelse av banningen	63
5.6 Vurdering av banneordenes selvstendige styrke	66
5.6.1 Vurdering av religiøse banneord.	67
6 Avslutning	67
6.1 Svar på forskningsspørsmål	68
6.2 Konklusjon	70
Litteraturliste	71
Vedlegg	75
Vedlegg 1 spørreskjema til fotballdommere	75
Vedlegg 2 Facebookpost til spørreundersøkelsen	78
Vedlegg 3 intervjuguide	79

TABELLER OG FIGURER

Tabell 1: oversikt over totalt antall sanksjoner pr banneord	22
Tabell 2: dataene for bannesituasjonene som var mulig å vite alderen på fotballspillerne.....	49
Tabell 3: banneord og sanksjoner i aldersgruppen 6-13 år.	50
Tabell 4: banneord og sanksjoner i aldersgruppen 14-17 år.	50
Tabell 5: banneord og sanksjoner i aldersgruppen over 18 år	50
Tabell 6: uønskede hendelser som ble rapportert til NFF i 2022	50
Tabell 7: alle trusler som resulterte i utvisningssaker fordelt på spillernes alder i 2022	22
Tabell 8: saker rapportert som «hets og trakassering» fordelt på spillernes alder, fornærmede og tema	23
Figur 1 Ljungs oversikt over banning (1987, s.35)	17
Figur 2: fordeling av sanksjonene som konsekvens av banneordet fitte. (n=50).....	40
Figur 3: fordelingen av sanksjonene som konsekvens av ordet faen. (n=45)	44
Figur 4: fordelingen av sanksjonene som konsekvens av ordet helvete. (n=22).....	45
Figur 5: sanksjonering av banneordet homo. (n=14)	46
Figur 6: fordeling av bannesituasjoner hvor banneordene har blitt vurdert som rettet	47
Figur 7: fordeling av bannesituasjoner hvor banneordene har blitt vurdert som urettet	48

Forord

Jeg kommer aldri til å glemme første gang jeg bannet, *shit* bare falt ut av munnen min og jeg fikk kjempedårlig samvittighet. Hver gang jeg følte for å reagere, tenkte jeg meg nøye igjennom for å ikke havne i samme fella igjen. Når jeg ser tilbake på det er det utrolig merkelig at ord kan ha en slik kraft. Det er nettopp dette som er premisset for denne oppgaven, at språk har en kraft. Denne kraften kan reguleres gjennom sensur og kan konkretiseres ved å se på banneordene.

«Banneord er jævlig. Og det er liksom greia med de på en måte, men hva *er* liksom *greia* med de føkkings banneordene da?», er hvordan jeg skulle ønske jeg kunne innlede oppgaven, men etter fem år på skolebenken har jeg forstått at man bør forholde seg til en annen måte å skrive på. Hva *greia* med de føkkings banneordene er, er vanskelig å si, det er noe man forstår, men samtidig ikke. Men etter min mening er det nettopp på grunn av at banneordene *har* en effekt, som definerer dem.

Jeg har mange jeg vil takke, men jeg vil begynne med veilederne mine Anu Laanemets og Ruth Vatvedt Fjeld, uten dere hadde masteren min ikke funnet sted. Takk for gode samtaler, diskusjoner og tilbakemeldinger! Da jeg skrev min bacheloroppgave om banneord brukte jeg mye tid på å studere Fjelds tekster og derfor var det ekstra spennende da navnet hennes kom opp som en mulig veileder.

For fem år siden meldte jeg meg opp til lektorprogrammet fordi jeg hadde et mål om å en dag ha en master. Det siste året har jeg sittet med konsekvensene av en sta 20-åring som selv påstår han kan mestre alt. Prosessen rundt denne oppgaven har vært vanskelig og pinlig. Jeg håper jeg en dag kan være stolt over innsatsen jeg har lagt inn i oppgaven. Det viktigste jeg har lært i av denne oppgaven er at man finner ut hva man er, gjennom hva man ikke vil bli.

Jeg vil takke mamma, og alle dere andre.

Ole M Bakkevold 2023.

1 Banning i dag

Banneord har en særegen funksjon i språket. Banneord kan oppleves som blant annet fornærmende, krenkende eller avskrekkende, men også ha en forsterkende funksjon. Banneord er gjerne tilknyttet følelser, både hos den som uttrykker de og eventuelle mottakere. Bruken av banneord kan ha sosiale konsekvenser, blant annet på grunn konnotasjoner ulike ord har hos ulike mennesker. I noen tilfeller vil man derfor revurdere bruken av banneord i språket som «ting man ikke vil at andre skal høre man sier» i stedet for «ting man ikke kan si». Altså er de i enkelte tilfeller hensynet til mottakeres *holdninger* enn talerens *intensjon* som spiller en rolle i hvordan en ordlegger seg. Effekten av banneord varierer ut ifra konteksten de uttrykkes i, og effekten vil avhenge av sosiale og situasjonsbaserte omstendigheter. Vurderingen av banneordenes effekt er derfor kompleks: Effekten av banneord kan vurderes ut ifra mottakerens opplevelse av banningen, men også ut ifra talerens intensjon (Andersson & Trudgill, 1990). Vurderer en banning med utgangspunkt i mottakers opplevelse, kan mottaker definere hvorvidt språket er upassende eller ikke.

Videre har kanselleringskultur og «woke» bidratt til en endring i hvilke banneord man vurderer som upassende. Det synes at man i større grad stilles til ansvar for språket man bruker, og at intensjonen bak språkbruken nedprioriteres til fordel for mottakers opplevelse og vurdering av språket. I fotball brukes “Fair Play” og fotballregler for å sette grenser for språkbruk på fotballbanen. Språkbruk rettet mot andre spillere kan bryte med reglene og sanksjoneres av dommer, dersom det vurderes som upassende. Upassende språkbruk kan igjen vurderes som “usportslig opptreden” og er likestilt med brudd på andre fotballregler.

1.1 Tema for studien og forskningsspørsmål

I denne studien har jeg sett på hvordan bruken av banneord blir sanksjonert i fotballen, til sammenlikning med hvordan man vurderer effekten til banning ellers i samfunnet.

Hovedproblemstillingen i studien er;

Hvordan kan man vurdere effekten til banningen?

For å diskutere problemstillingen skal jeg bruke fotballen som eksempel. Fotballkamper standardiseres av et konkret regelverk, håndhevet av fotballdommere. Ved å undersøke hvordan dommerne sanksjonerer banning i fotballen, vil man kunne få innsikt i hva

dommeren legger i vurderingen banningen som lovbrudd. For å kunne skille banningen fra konteksten de oppstår i har jeg følgende underspørsmål:

Hvordan henger kontekst og banneord sammen?

1.1.1 Bakgrunn for oppgaven

Banneord har en særegen funksjon i alle språk. Banneord tilhører en gruppe ord man må være forsiktig med å bruke, fordi effekten til ordene kan oppleves ulikt. Denne typen ord er derfor preget av hvor man sier dem, hvem som hører dem og hvordan de blir sagt. Fordi effekten av ulike banneord er varierende uti fra konteksten er det vanskelig å konkretisere hvilke ord som blir «banneord» og hvorfor de blir det. En kan derfor stille spørsmål rundt hvem som er i posisjon til å definere ord som «banneord», attpåtil hvem som skal vurdere effekten til dem. Skal det være brukeren av banneordet, eller mottakeren av det?

Effekten av banning avhenger derfor av styrken, eller graden av tabu ordet har når det blir brukt. Denne effekten kan bli beskrevet blant annet som «kvalmende, krenkende, sårende, skremmende» eller «forsterkende». Effekten kan også variere om man vurderer den fra talerens perspektiv eller fra mottakerens opplevelse av banningen i konteksten banningen oppsto.

Ved å ta utgangspunkt i hvordan fotballdommere sanksjonerer banneord i fotballen vil en i større grad kunne isolere de subjektive betingelsene banningen berører fordi dommeren vurderer banningen ut ifra fotballreglene, og ikke sine subjektive vurderinger av banneordet. Fotballdommerens subjektive vurderinger vil kun være tydeligere når fotballreglene er uklare på hvordan banningen skal vurderes.

Den norske fotballen er regulert av NFFs spilleregler og etter disse kan språk vurderes i tre alvorlighetsgrader, 1) «distraherende», 2) «støtende, fornærmende eller krenkende» eller 3) «grovt krenkende eller fornærmende» (NFF, 2023b). Problemet som oppstår, er at banningens funksjon er knyttet til kontekst. Dommerne blir derfor nødt til å gjøre en vurdering av alvorlighetsgraden av banneordet som ble brukt i konteksten ordet oppsto i når de skal sanksjonere banneordet som et regelbrudd. I oppgaven er det alvorlighetsgraden til sanksjonen banneordet mottok som utgjør vurderingsgrunnlaget for styrken til banneordet i fotballen, jeg kommer tilbake til dette i kapittel 3.2.2.

Hovedproblemet med å undersøke banneord, er at de vurderes ulikt fra person til person, men også ut ifra konteksten det oppstår i. Min metode å forhindre dette er ved å låse flest mulig variabler, slik at forskningen blir etterprøvable. I praksis gjør jeg dette ved å bruke fotballen som «laboratorium» og fotballdommerne som forskningsobjekt. Ved å vurdere banneord ut ifra hvordan de ble sanksjonert i fotballen, vil man kunne bruke det som argument for at et banneord vurderes sterkere enn et annet. På denne måten kan man sammenligne fotballdommernes vurdering av banneord, med forskning på banning i andre områder.

1.2 Hva er banning?

Banning er der hvor språk, tabu og følelser henger sammen. Andersson og Trudgill stilte tre krav som ord må oppfylle for å være et banneord (Andersson & Trudgill, 1990, s. 53):

- Banneord refererer til noe som er tabu og/eller er stigmatisert i en kultur
- Banneord skal ikke forstås bokstavelig
- Kan brukes for å uttrykke sterke følelser og holdninger

I boken brukes *shit* som eksempel for å vise hvordan det fyller kravene. *Shit* refererer til tabuet avføring. Anderson og Trudgill skriver videre at *shit* ikke skal tolkes bokstavelig, men «in an emotive sense», når det brukes som banning. Det er vanskelig å vurdere noe ut ifra følelser fordi det blir et spørsmål hvem sine følelser som man skal ta utgangspunkt i. Banning kan i prinsippet påvirke følelsene til den som bruker banningen, men ikke de som hører den og motsatt.

Anderson og Trudgill beskriver «emotive sense» som når banning brukes i en overført betydning. Her kan man se for seg en vekt, hvor man har banneordets semantiske betydning på den ene siden og «bannerens» følelsesmessige reaksjon på den andre siden. En måte å tolke Anderson og Trudgills andre krav på er at man først skal vurdere banning som et emosjonelt utrop for den som banner, og se bort fra banningens semantiske betydning. Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 2.4

Marianne Rathje bygger på Andersson og Trudgills forskning og har definert banneord som følger:

«Bandeord er knyttet til forkellige tabuer, og de brukes til at uttrykke følelser og holdninger» (Rathje 2010).

Jeg skiller begrepene «banning» og «banneord» ved at banning rammer konstruksjonen og den språklige konteksten banneordet brukes i. Banneord bruker jeg for å konkretisere enkeltordene som ble brukt i banningen.

Banning kan også være måte å bruke språket. Ved å se til teorier om språkhandlinger kan man beskrive hva banning er, gjennom hvordan man bruker banningen. Disse teoriene ble lansert av Searle (1965) og Austin (1969). Searle har delt språkhandlinger inn i fem ulike klasser, konstantiver, kommissiver, ekspressiver og kvalifiseringer. Blant språkhandlingene, skjer banning oftest gjennom ekspressiver, men det utelukker ikke at banning ikke kan skje gjennom de andre språkhandlingene. Ekspressiver er språkhandlinger der hvor en uttrykker følelser. Eksempler på ekspressiver kan blant annet være forbannelser, unnskyldninger, gratulasjoner, sorg eller fordømmelser. Banning blir en del av dette gjennom at man kan knytte språk og følelser sammen gjennom ekspressiver.

1.2.1 Banning og sensur

Det å sensurere offentlig språkbruk, er ikke et nytt fenomen, i alle tider har det vært uformelle og formelle regler for hva man kan og ikke kan si. Myndighetene kan vurdere noen deler av språket som «uegnet» i offentligheten å sensurere det. På denne måten blir sensur myndighetenes måte å holde den språklige offentligheten «trygg» for upassende og stygt språkbruk.

Den norske loven legger føringer for hvordan man kan bruke språket vi bruker i dag. Grunnloven fra 1814 skal beskytte språkbrukere for å være juridisk ansvarlige for sine ytringer. Grunnlovens §100, som vi har i dag har ordlyden;

«Ytringsfridom skal det vere. Ingen kan haldast rettsleg ansvarleg for å ha motteke eller komme med opplysningar, idear eller bodskap» (Grunnloven, 2023; §100).

Selv om det kan høres ut som man kan si hva man vil uten konsekvenser etter denne paragrafen, er det ikke slik. Ytringsfriheten har riktig nok begrensninger i bl.a straffelovens §263 og §264 som handler om trusler og grove trusler og i straffelovens §185 som omhandler hatefulle ytringer. Straffelovens §185 er lyder;

«Med bot eller fengsel inntil 3 år straffes den som forsettlig eller grovt uaktsomt offentlig setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring. Som ytring regnes også bruk av symboler. Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsomt fremsetter en slik ytring overfor en som rammes av denne, jf. annet ledd, straffes med bot eller fengsel inntil 1 år.

Med diskriminerende eller hatefull ytring menes det å true eller forhåne noen, fremme hat, forfølgelse eller ringeakt overfor noen på grunn av deres

- a. hudfarge eller nasjonale eller etniske opprinnelse,*
- b. Religion eller livssyn,*
- c. Seksuelle orientering,*
- d. Kjønnsideitet eller kjønnsuttrykk, eller*
- e. Nedsatte funksjonsevne» (Straffeloven, 2020, §185).*

Brudd på paragrafen har en strafferamme på bot eller fengsel på inntil 3 år, på lik linje som §264 som omhandler grove trusler.

1.2.2 Standardisering av spillereglene i fotball

Bare fordi man er på fotballbanen, unnslipper man ikke lovene som er nevnt over. Den norske loven overgår naturligvis NFFs spillereglene. Det som er tillatt på fotballbanen er da et resultat av det som er lovlig etter norsk lov også kommer spillereglene for fotball i tillegg.

De norske fotballreglene er oversatt fra de internasjonale «laws of the game» som er vedtatt av «the International football associations board» (IFAB). IFAB er et styre som består av 8 land. De internasjonale reglene endres hver sesong, selv om mye står likt. Derfor er det IFAB som sitter på hovedansvaret for å «beskytte» og standardisere reglene i internasjonal fotball slik at kamper skjer på likt grunnlag uavhengig av hvor de spilles. IFAB skriver selv at deres filosofi og ånd som lyder;

«The fact that the Laws of the Game are the same for all football throughout the world, from the FIFA World Cup through to a game between young children in a remote village, is a considerable strength which must continue to be harnessed for the good of football everywhere» (IFAB, 2023b).

Her poengterer IFAB at det er en styrke i å ha et standardisert regelsett for fotball. Reglene skal være like, uavhengig av hvor og hvilket nivå man spiller på. IFAB mener at dette er måten å ivareta «den gode fotballen».

1.3 De norske fotballreglene

Når en dommer vurderer banning i fotballen må den bygge på NFFs fotballregler som formelt regulerer hvordan sporten skal spilles. I denne oppgaven er regel 12 den mest sentrale. Regel 12 forklarer «feil og overtredelser». Det er her vi finner reglene som viser hva slags språk eller stemmebruk som kan sanksjoneres imot.

Under regel 12 er det tre punkter som nevner stemme- og språkbruk. Punktene er fordelt på tre ulike alvorlighetsgrader av upassende språkbruk og hvor sterkt språkbruken skal sanksjoneres.

- *«Protester mot dommerteamets avgjørelser, eller opptreer støtende, fornærmende eller krenkende ved ord, handling eller gestikulering» (NFF, 2023a)* og kan straffes med

Indirekte frispark

- «En spiller **skal gis advarsel** for usportslig opptreden om den gjør seg skyldig i: Med lyder/stemme distraherer en motspiller under spillets gang eller ved gjenopptakelse av spillet» (NFF,2023b,). Advarsel er det samme som gult kort.
- «En spiller, reservespiller eller utbyttet spiller **skal utvises** om denne: bruker språk, gestikulering eller gjør handlinger som er grovt krenkende eller fornærmende» (NFF,2023b). Utvisning er det samme som rødt kort.

I regelen som forklarer hvordan man kan sanksjonere indirekte frispark, er det om språkbruken er rettet mot dommeren, eller dommerteamet, som er avgjørende for regelen. De to følgende reglene forklarer situasjoner mellom to fotballspillere.

Fotballreglene skiller upassende språkbruk mellom *advarsel* og *utvisning*. Advarsel er det samme som gult kort, og utvisning er det samme som rødt. I regelen som gir dommeren hjemmel til å sanksjonere med gult kort er det om stemmebruken «distraherer en motspiller (...)» som er avgjørende for om språkbruken kan vurderes som et brudd på denne regelen. I regelteksten for rødt kort er det om språkbruken er «grovt krenkende eller fornærmende» som er avgjørende for om språkbruken kan vurderes som et brudd på fotballregelen.

1.2.1 Dommerens rolle i fotball

Dommeren har den viktigste rollen i fotballen, når det kommer til å håndheve fotballreglene. Det er deres jobb å ha myndighet i kampen og se til at fotballen spilles etter fotballreglene. I regel 5.2 blir dette understreket med ordlyden:

«En dommer skal fatte sine beslutninger etter beste evne, i overensstemmelse med spillereglene og spillets ånd og idealer, og ut fra sitt skjønn gjør de tiltak eller gi nødvendige pålegg, innenfor rammene av spillereglene» (NFF, 2023a).

Selv om NFF har tydelige spilleregler, kan det fremdeles oppstå situasjoner hvor dommeren blir usikker. Fotballreglene kan ikke omfavne alle situasjoner som kan oppstå, derfor gis det tillitt til dommerne gjennom ordlyden: *fatte sine beslutninger etter beste evne.*

Dommernes vurdering blir videre styrket i regel 12. Regel 12 understreker at spillerne er forpliktet til å akseptere dommeren/dommerteamets avgjørelse, ved at dommeren kan utvise spillere som «protesterer» mot dem. For at spillet skal være mest mulig rettferdig er det derfor viktig at spillereglene tolkes likt av dommerne. Ellers kan man risikere at spillere blir dømt feil og IFABs visjon om en internasjonal standardisert sport, faller bort.

1.2.2 Retningslinjer til dommerne

For at bedømmelsene til dommerne skal være standardisert, publiserer også NFF retningslinjer til dommerne hver sesong. I retningslinjene for sesongen 2023 ble banneord nevnt for å fremme en standardisering av sanksjoneringen av banneordene. NFF skriver at følgende uttrykk ikke skal aksepteres, uavhengig av om de oppstår som en «spontan reaksjon» eller ikke;

«negativ omtale av en persons intelligens, kognitive evner, bakgrunn, kjønn, etnisk opprinnelse, seksuell legning/identitet eller funksjonsnedsettelse

Noen uttrykk for følelser er plutselige og meget kortvarig reaksjoner som en liten verbal reaksjon kan vurderes som en spontan reaksjon, men aldri for det som er nevnt ovenfor» (NFF,2023d).*

1.3 Fair play

I fotballen er det Fair Play som fanger opp saker som faller i «grenseland» mellom brudd på spilltekniske regler og upassende oppførsel. Fair Play står ikke på egne ben, men bygger videre på retningslinjene til fotballdommerne og NFFs fotballregler. NFFs definisjon på Fair Play er; «*samlebegrepet for vårt verdiarbeid og handler om det som skjer på og utenfor banen*» (NFF, 2023c). NFFs verdiarbeid kommer ikke frem i denne definisjonsformuleringen, men på hjemmesiden kommer det frem at «respekt» er hovedverdien i Fair Play. Gjennom dette har det blitt innført tiltak for at respekt skal være «synlig» på fotballbanen.

Banning blir ikke spesifisert som upassende oppførsel på Fair Plays hjemmesider, men det blir ytterligere implisert gjennom Fair Play tiltak. Fair Play-tiltakene skal være med å forebygge rasisme, seksuell trakassering, mobbing og annen uakseptabel oppførsel som hindrer respekt for alle involverte i idretten. I praksis blir dette gjennomført ved å ha «kampverter» til stede på alle fotballkamper. Kampvertene skal «oppfordre til positivitet blant tilskuere» under kampen. Hvordan dette gjennomføres i praksis, er vanskelig å begå seg ut på. Man kan derfor vurdere kampverten en personifisering av Fair Play konseptet for å påminne spillere og deltagere på at man skal ha en gjensidig respekt for hverandre på fotballbanen.

Selv om Fair Play har ansvar for at spillerne oppfører seg høvelig på fotballbanen, finnes det ingen Fair Play-regelverk som beskriver hva passende og upassende oppførsel på fotballbanen er. Fair Plays vurdering av oppførsel bygger på NFFs fotballregler. Siden Fair Play er et overordnet konsept hvor de enkelte klubbene har ansvarlige for å opprettholde «respekt» i sporten, kan man finne forskjellige tolkinger på hva som er passende oppførsel på fotballbanen.

Bruk av upassende språkbruk er saker som faller inn under Fair Play på grunn av at konseptet jobber for en sport hvor alle blir respektert. Banning blir ikke nevnt spesifikt på Fair Plays egne hjemmesider, men på nettstedet til Jevnaker idrettsforbund (JIF) peker de spesifikt på banning. Under Fair Play delen på hjemmesiden til JIF står det:

«HUSK: Dommere skal ikke kritiseres. Trenerne og ledere skal gi ut kort pga dårlig oppførsel, banning, kjefting og usportslig opptreden på trening og i kamper» (JIF, 2023).

Formuleringer er ikke noe uforventet, men det viser at banning er av sakene som går inn under Fair Play. Hjemmesiden går heller ikke imot fotballreglene ved å bruke en slik formulering og viser at min plassering av banning, henger i tråd med fotballklubbers egen oppfatning av Fair Play konseptet.

1.4 Hvordan banning i fotballen og sosiolingvistikk henger sammen?

Sosiolingvistikk og banning henger sammen gjennom at banning kan hva samfunnet begrunner som respektløst, vulgært eller støtende (Shakiba,2014, s.184). Banning kan da være et slags stempel på å markere ord eller fraser som upassende. Ved å se på hvordan man vurderer banning, kan det også gjenspeile hva slags tabuområder som er betente i et samfunn.

I denne undersøkelsen undersøker jeg hvordan fotballdommere og fotballreglene vurderer hvordan språket kan være upassende. Dette gjør jeg ved å se på hva slags type banning fotballdommerne sanksjonerer og hvordan de begrunner sanksjoneringen i fotballreglene.

Banneord faller mellom retorikken og sosiolingvistikken. Banneord og banning faller innenfor retorikken i aptum, høvligheten. Høvligheten går ut på at man skal «gi saken det språket som tilkommer den» (Andersen, 1995, s.62), altså at man skal snakke på en måte som er tilpasset situasjonen. Banneord er tradisjonelt blitt sett på som «anti-aptum» gjennom at banning ikke passer i noen situasjoner. Aptum har da vært en måte å definere hva banning er, gjennom å se hva som ikke er høvelig i gitte situasjoner.

Dette er en sosiolingvistisk analyse på grunn av at jeg undersøker hvordan fotballdommere vurderer de ulike banneordene som brukes i fotball. Selv om dommerne skal lene sin vurdering på fotballreglene, retningslinjer fra NFF og Fair Play, blir de til syvende og sist nødt til å vurdere banningen ut fra eget skjønn. Og det er når man ser på dommernes eget skjønn, man kan få innblikk i hvordan deres personlige vurdering av de ulike banneordene.

2 Teori og tidligere forskning

I dette kapitlet skal jeg vise hvordan banning har oppstått, hvordan banning har blitt kategorisert og til slutt vil jeg vise hvordan styrken til de ulike banneordene har blitt vurdert tidligere.

Det er lite forskning på norske banneord. Derfor bygger jeg i stor grad på Fjeld, Hasund og Ljung for de generelle linjene når det kommer til banning. I de konkrete eksemplene ser jeg på Bakken og Bergs masteroppgaver. Bakkens masteroppgave ser generelt på spesifikke banneord i skolen, mens Berg undersøker uparlamentarisk språk på stortinget. Jeg har valgt å trekke inn Bergs oppgave fordi den har likhetstrekk med min egen undersøkelse. Begge undersøkelsene ser på gradering av uakseptabelt språk, innenfor en standardisert situasjon.

2.1 Hva er banning og banneord?

En klassisk måte å definere banning på, er ved å se til det andre budet i Mosebøkene som sier at man «ikke skal misbruke Guds navn» (2 Mos, 20,7). Fjeld bygger videre på dette ved å vise den etymologiske koblingen mellom ordet «å banne» og «bønn» (Fjeld, 2018, s.13). Hun viser videre at banning ofte er en påkallelse på gode og onde ånder. Slik som i eksempelet «faen ta deg!» som kan tolkes som en bønn om at djevelen skal få tak på «deg».

I forlengelsen av Fjelds religiøse syn på banning har Ingrid Kristine Hasund forsket på fenomenet nestenbanning.

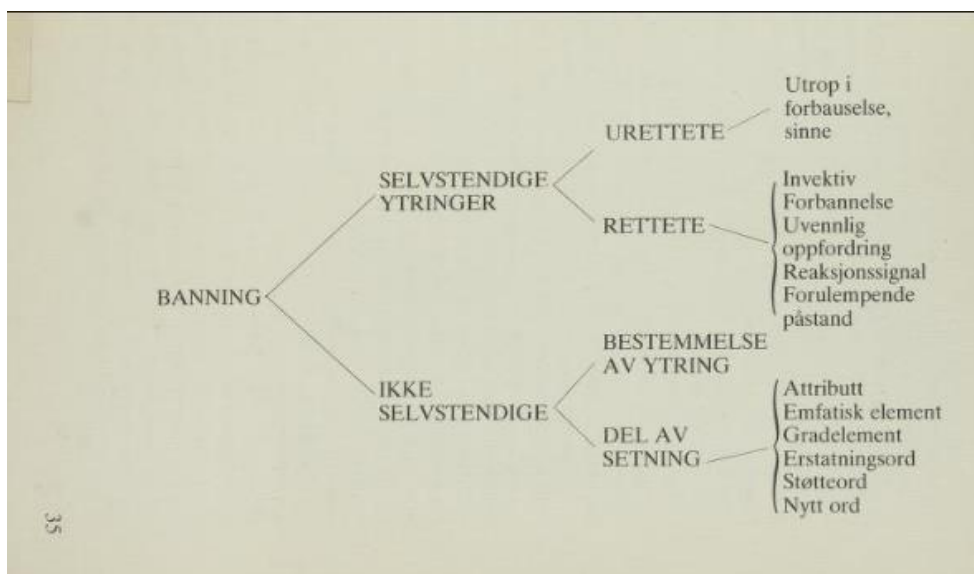
«Nestenbanning er ord og uttrykk som henter til de ekte banneordene, som regel ved at de begynner på samme bokstav eller samme stavelse, men som likevel er forskjellige i formen fra de ekte banneordene» (Hasund, 2006, s.11).

Nestenbanning går altså «rundt grøten» ved at det er banning som refererer til de ekte banneordene uten å være det. Når slik banning blir brukt er man sjeldent i tvil om hvilket ord som refereres til. Eksempler på nestenbanning er å bruke ordet «hellemyr (bydel i kristiansand)», istedenfor «helvete» eller å bruke «herreguri» istedenfor «herregud». Et annet eksempel er å bruke «jækli» istedenfor «jævlig».

Ljung tar et steg tilbake og ser på banning som en måte å bruke språket på og er derfor ikke nødvendigvis opphengt i enkeltordene, men deler banningen i to hovedkategorier; selvstendige ytringer og ikke selvstendige ytringer (Ljung, 1987, s.35). Han definerer banningen som selvstendig eller ikke ved å se om ytringen kan stå alene eller ikke. I Ljungs

modell (figur 1) blir selvstendige ytringer igjen delt i to underkategorier, rettet banning og urettet banning. Rettet banning er når banningen er rettet mot en annen, slik som «Faen, du er jævlig stygg», «faen ta deg» eller «du er føkkings dritpen». Urettet banning er da det motsatte, altså banning som ikke er rettet mot noen. Et eksempel på dette kan være «faen», eller «helvete».

Grensen mellom urettet og rettet banning kan være vanskelig å tegne opp ettersom man ikke alltid har kontroll over hvem som hører banningen man bruker. Man kan lage dette skillet på to måter. Den første er ved å ta utgangspunkt i avsenderens intensjon bak banningen. Rettet banning kan da være banning hvor avsenderen har som intensjon å rette banningen mot en annen. Urettet banning kan være banning hvor avsenderen ikke mener å rette den mot noen. En motsatt måte å definere skillet på er med utgangspunkt i mottakeren. Rettet banning blir da banning hvor mottakeren opplever den som rettet mot seg. Urettet banning er banning hvor mottakeren opplever at banningen ikke er rettet mot noen. Å ha en «mottaker» i urettet banning høres overfladisk ut, men mottakeren i et slikt tilfelle er en som hører banningen.



Figur 1 Ljungs oversikt over banning (1987, s.35)

I tillegg til Ljung «rettet» og «urettet» banning, trekker Fjeld innen tredje måte å vurdere på,, «egobanning». Egobanning er en form for selvforbannelse eller forskrivelse til de onde makter (Fjeld, 2018, s. 17). Denne typen banning er rettet mot en selv; «det er faen meg det

verste jeg har smakt». Egobanning kan også brukes i konstruksjoner rettet mot andre slik som her; «takk skal du faen meg ha».

2.2 Tidligere forskning på banning i spesifikke kontekster

På grunn av at vurderingen av banning varierer fra konteksten det blir brukt i, kan man se på to ulike masteroppgaver som undersøker banning i hver sin «kontekst». Anette Bakkens masteroppgave undersøker banning blant skoleelever på Jæren. Mina Finstad Bergs masteroppgave undersøker «uparlamentarisk språk» på Stortinget. Uparlamentarisk språk er ytringer som stortingspresidenten oppfatter som fornærmende eller upassende på Stortinget (Berg, 2016, s. 14). Bakkens undersøkelse er noe bredere i omfang, siden skoleelever er en generell gruppering, mens Bergs oppgave forholder seg til en relativt standardisert kontekst.

I Bakkens undersøkelse er intensjonen bak ytringen og konteksten det viktigste for banningen (Bakken, 2017, s. 23). Hun vurderer banningen med utgangspunkt i hvordan avsenderen ønsker at banningen skal mottas. Metoden hennes gikk ut på at skoleelever skulle vurdere et utvalg av og setninger fra 1 til 5 etter hvor støtende elevene tolket dem. Styrken til banneordene bygger på denne rangeringen.

Resultatene til Bakken har hovedvekt på hvem som er til stede og hører banningen. Hun deler resultatene inn etter om elevene banner alene, eller om de er sammen med andre. De vurderer stemningen og oppfører seg etter det. Hun viser at elevene banner mindre når foreldre eller besteforeldre er rundt. Elevene forklarer selv dette ved at de har respekt for de eldre og derfor vil de ikke krenke deres religiøse tro (Bakken, 2017, s. 99).

Bergs masteroppgave undersøkte hva som ble beregnet som uparlamentarisk språk på Stortinget. I lys av denne oppgaven kan man også se på dette som en form for banning, gjennom at det er upassende språk. Styrken på språket blir vurdert gjennom hvor sikker stortingspresidenten er i sanksjoneringen av språkbruken.

Resultatene fra Bergs undersøkelse peker mot at «uparlamentarisk språk» kjennetegner først og fremst negative karakteriseringen av politiske motstandere og partier, eller anklager om enten uærlighet eller kriminalitet (Berg, 2016, s. 103).

2.3 Tidligere inndelinger av banneord

En måte å inndele banneord på er ved å kategorisere ordene etter hvilket tabuområde banneordene oppholder seg innenfor. Her har det tidligere vært ulike måter å kategorisere banneordene, med kategoriene; religion, kroppslige ekskrementer, sykdom og seksualitet pleier å være en gjenganger hos flere forskere (Bakken, 2017; Fjeld, 2018; Ljung, 1987; Rathje, 2010). Andersson og Trudgill tilfører også bl.a gruppen etniske grupper (Andersson & Trudgill, 1990, s. 55). I oppgaven skal jeg undersøke ord fra kategoriene religion, seksualitet og etniske grupper og definerer derfor kun dem.

De vanligste banneordene vi finner i norsk finner man under kategorien religiøse banneord (Bakken, 2017, s.1; Fjeld, 2018, s.154; Hasund, 2006, s. 88). Her finner vi ordene ord som *Faen, helvete, Gud, satan og herregud*. Iblant disse er nok *faen* og *helvete* de mest vanlige. Kristendommens påvirkning på norsk og vestlig kultur gjenspeiles i disse ordene. En tidligere frykt for at Gud skulle straffe dem som gikk imot bibelen har vært med på å styrke disse ordene.

Seksuelle banneord er for eksempel; *fitte, kuk, kukksuger, ræv, pikk* osv. Banneordene innenfor kategorien knyttes ofte til kjønnsorgan eller samleie. Til tross for at dette er måten menneskeheten overlever på, er det et tabuområde som banneord har oppstått av. Innenfor temaet kan vi også finne banneord som referer til incest; *morraknuller* eller *motherfucker*.

Banneord som går under kategorien etniske grupper, har Hasund betegnet som «gruppebaserte skjellsord», men jeg velger å kalle disse banneordene for «stigmatiserende banneord». Stigmatiserende banneord er banneord som kan være en hatefully ytring. Ligestillings og diskrimineringsombudet (LDO) definerer hatytringer som;

- «Hatytringer er nedverdiggende, truende, trakasserende eller stigmatiserende ytringer som rammer individets eller en gruppes verdighet, anseelse og status i samfunnet ved hjelp av språklige og visuelle virkemidler som fremmer negative følelser, holdninger og oppfatninger basert på kjennetegn – som for eksempel etnisitet religion, kjønn, nedsatt funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsuttrykk, kjønnsidentitet og alder.» (Fladmoe & Nadim, 2016, s. 12).

Denne definisjonen har likhetstrekk med straffelovens §185 om hatefulle ytringer. Likhetene er ved at begge definerer hatytringer som en måte å bruke språk for å «skade» personer på grunn av at de er personen de er.

Jeg velger å kalle det stigmatiserende banneord fordi det er banneord som kan brukes for å stigmatisere en gruppe basert på trekk som nevnes i sitatet fra LDO, over. Definisjonen av stigmatiserende banneord bygger på definisjonen av hatytringer og Hasunds definisjon av *gruppebaserte skjellsord*. Alle definisjonene går ut på å beskrive banneord som kan brukes for å stigmatisere enkeltpersoner og/eller folkegrupper som er beskyttet i straffelovens §185, som omhandler hatefulle ytringer.

Eksemplene Hasund bruker for stigmatiserende banneord er; *homo*, *neger* og *jøde*. Hun viser også at *homo* også kan brukes i positiv forstand (jeg er ung, stolt og homo). For at ordene skal utvilsomt være negative må de ha et forsterkende ord før seg. *Jævla homo* eller *jævla jøde* er eksempler slike konstruksjoner hvor adjektivet gir ordet en negativ ladning.

Et fjerde ord Hasund trekker inn, men som hun bevisst valgte å ikke ha med er *Hore*. *Hore* er et utbredt skjellsord som brukes mot jenter/kvinner (Slåtten, 2016). Hun unnlot å ha banneordet *hore* som et «gruppebasert skjellsord» på grunn av at det ikke er tydelig hvilken gruppe ordet har opphav i (Hasund, 2020, s. 32). *Hore* kan være sex-arbeidere, men gruppen har ingen fysiske eller andre definerende trekk ved seg (som, religion, legning eller etnisitet), mener Hasund.

2.3.1 NFFs rapport over uønskede hendelser fra 2022

Fair Play og respekt er fotballens internasjonale kjerneverdier. Siden Fair Play ikke er en egen institusjon velger jeg å definere Fair Play som et konsept som dikterer hvordan fotballens kjerneverdi «respekt» skal håndheves i fotballen. På NFFs hjemmesider blir Fair Play definert som «det som skjer på og utenfor banen, og er normen som skal prege aktiviteten vår» (NFF, 2023c). Definisjonen til Fair Play gjør at konseptet henger sammen med språk gjennom at Fair Play skal være forebyggende mot blant annet mobbing og rasisme, som kan uttrykkes gjennom språket.

Et av tiltakene Fair Play gjør for å forhindre rasisme og andre uønskede hendelser på fotballbanen er å publisere en årlig rapport over uønskede hendelser. Rapporten er omfattende fordi den skal romme alle uønskede hendelser i sporten for det gitte året. For å få innsikt i hvordan NFF selv vurderer banningen som skjer i fotballen, har jeg valgt å se på deler av deres rapport over uønskede hendelser fra 2022. Dette er for å undersøke hvordan de selv vurderer språkbruken som blir brukt i sporten. Totalt deler NFF de uønskede hendelsene i syv kategorier; 1) Vold, 2) trusler, 3) vold og trusler, 4) hets, mobbing og trakassering, 5) Seksuell trakassering, 6) seksuelle overgrep, og 7) annet. Av disse syv vil jeg se nærmere på to kategorier hvor det er en høyere sannsynlighet for at språkbruk har vært involvert. Kategoriene jeg vil se nærmere på er :1) trusler og 2) hets, mobbing og trakassering.

Tabell 6 viser det totale antallet uønskede saker som ble rapportert til NFF i 2022. I tabellen skiller NFF mellom utvisningssaker og varslingsaker. Utvisningssaker blir vurdert som svakere enn saker som har blitt varslet om gjennom NFFs varslingskanal. Dette er fordi utvisningssaker er saker som har skjedd i en fotballkamp ved at en spiller har mottatt et rødt kort. Sakene som har blitt varslet gjennom varslingskanalen blir vurdert som alvorligere fordi det omfatter saker som ikke bare skjer på banen. NFF skriver på hjemmesiden deres at varslingskanalen er en del av arbeidet mot «vold, trusler, diskriminering, hets, mobbing, doping, kampfiksing, seksuell trakassering og seksuelle overgrep» (NFF, 2023e). Derfor brukes også varslingskanalen som forebyggende arbeid mot uønsket oppførsel.

NFF har i 2022 registrert 624 saker fordelt på følgende kategorier:

	Utvisningssaker	Varslingskanal
Vold	184	24
Trusler	30	28
Vold og trusler	6	21
Hets, mobbing og trakassering	63	150
Seksuell trakassering		7
Seksuelle overgrep		1
Annet ²		110
Sum	283	341 ³

Tabell 1: uønskede hendelser som ble rapportert til NFF i 2022

2.3.2 Trusler i «rapport for uønskede hendelser» i NFF

Aldersklasse

Senior	6
G19	5
G16	14
G15	1
G14	2
G13	1
Sum	29

Tabell 2: alle trusler som resulterte i utvisningssaker fordelt på spillernes alder i 2022

Jeg velger å trekke inn denne delen av rapporten fordi personrettet banning kan tolkes som trusler. Når det er saker hvor spillere har blitt utvist for å ha truet noen, er det ikke utenkelig at det har vært banning i utsagnet. Det kan hende trusler uten banning, men det må være upassende nok til at en dommer vurderer det som en trussel.

I kategorien «trusler» ble det registrert innledes delkapittelet med teksten: «Trusler vil oppfattes ulikt av den som utsettes, og det påvirker i hvilken grad det blir en sak». Det vil si at sakene som blir vurdert som «trussel» har en varierende grad av seriøsitet og at det ikke er mulig å vurdere hvor stor effekt truslene har. En trussel i rapporten kan defineres som en person som har blitt utvist på grunn av grovt eller krenkende språk.

I tabell 7 kommer det frem at aldersklassen gutter 16 hadde flest utvisningssaker som konsekvens av trusler. Antallet utvisningssaker gutter 16 hadde var 14 av de totalt 29 hendelsene rapportert i 2022. De fornærmede i trusselsituasjonene var i 16 av 24 hendelser

rettet mot dommeren. Alle utvisningssakene under kategorien «trusler» skjedde i gutte- og herrefotball (NFF, 2022).

2.3.3 Hets, mobbing og trakassering

I kategorien «hets, mobbing og trakassering» finner man 63 utvisningssaker, hvor flesteparten skjer i aldersklassen senior herrer. I aldersgruppen finner vi 26 av de totalt 63 hendelsene. I sakene er det en motspiller som oftest er den fornærmede. «Motspilleren» er den fornærmede i 32 av 58 saker¹. «Dommer» er den nest største kategorien. Dommeren er den fornærmede i 25 av 58 saker.

Nivå

Senior herrer	26
G19	12
G16	10
G15	7
J15	1
G14	5
G13	2
Barnefotball	0
Sum	63

Fornærmede (tre kamper eller mer)

De fornærmede var:

Dommer	25
Motspiller	32
Medspiller	1
Sum	58¹⁰

Sakene fordelt på kategorier (tre kamper eller mer)

Rasisme	Homohets	Annet ¹¹
6	22	29

Tabell 3: saker rapportert som «hets og trakassering» fordelt på spillernes alder, fornærmede og tema

Kategoriseringen av hets og trakassering er inndelt i tre; «Rasisme, homohets og annet». Blant de tre er «annet» den største kategorien, med 29 saker etterfulgt av «homohets» med 22 saker. Annet beskrives i en fotnote som: «grovt språkbruk og nedsettende kommentarer om kropp/utseende». Grunnen til at det er oppført 58 saker totalt i tabellen over de fornærmede er fordi det er en sak hvor både dommer og motspiller ble utsatt.

Selv om NFFs rapport har en annen intensjon enn hva undersøkelsen jeg har gjennomført, kan man fremdeles se tallene mot hverandre. Ved å bruke NFFs rapport NFFs rapport gjengir de

faktiske situasjonene som har blitt rapportert, mens min undersøger samme tema men fra dommernes side.

2.4 Tidligere forskning på banneordenes styrke

Når man forsker på banneord, er nok styrken til banneordene det mest kompliserte området. Det er mange måter å vurdere styrken til banning på, man kan vurdere den med utgangspunkt i konteksten, hvem som hører banningen, hvordan banningen brukes og banneordenes selvstendige styrke.

Anderson og Trudgill vurderer banningen med utgangspunkt i hvordan banningen brukes. I deres krav til banneordene vurderer de banning som et emosjonelt utrop, og ikke etter ordets semantiske betydning (Andersson & Trudgill, 1990, s.53). Ordets semantiske betydning spiller en mindre rolle gjennom at banningen først skal oppfattes som et emosjonelt utrop. Anderson og Trudgill bruker banneordet, *shit*, for å forklare banneord i overført betydning. Når en person roper ut *shit* skal det ikke oppfattes som «avføring», men som et «verktøy» for å uttrykke følelser.

En annen måte å vurdere styrken til banneord på, er ved å undersøke enkeltpersoner holdninger til banneordene. I slike undersøkelser har seksuelle banneord ofte blitt vurdert som de styggeste og da særlig ordet *fitte* (Bakken, 2017, s. 96; Fjeld, 2018, s. 193; Ljung, 1987, s.3). I Bakkens masteroppgave undersøkte hun ungdommer på Jærens måte å banne på. Hun kom frem til at *fitte* var ordet de fleste vurderte som det sterkeste. Fjeld vurderer *fitte* i hennes *norsk banneordbok* til full score. På engelsk finner vi like resultat hvor *fuck* og *cunt* vurderes blant de sterkeste banneordene i språket (Jay & Jay, 2013, s. 463; Millwood-Hargrave, 2000, s. 9).

Lånte banneord blir også vurdert som svakere, enn banneord på eget morsmål. Steven Coats gjennomførte en undersøkelse på bruk av lånte banneord i Norden. Et av funnene hans var at lånte banneord ble vurdert som svakere, enn banneord på eget morsmål (Coats, 2021, s. 23). Et eksempel på et vanlig banneord som lånes fra engelsk i en norsk kontekst er, *fuck*.

De religiøse banneordene blir ofte vurdert som svakere i senere tid, på grunn av frekvensen til banneordene og på grunn av religionens svakere posisjon i samfunnet. Rathje og Jensen gjennomførte samme undersøkelse med 10 års mellomrom i Danmark for å finne ut av om det var noen endring i styrken på banneordene. Et av funnene i undersøkelsen var at banneordet *sgu*, som kan grovt vurderes på lik linje med det norske banneordet *herregud*, ikke ble vurdert som et banneord av de yngre i undersøkelsen (Rathje & Jensen, 2022; Bakken, 2017, s. 99).

2.5 Plassering av egen oppgave

I undersøkelsen min hadde jeg hovedfokus på banneordene som ble brukt, hvordan de ble brukt og hvordan de ble sanksjonert. For å isolere banneordene fra konteksten de oppsto i, valgte jeg fotballbanen som «laboratorium». Jeg valgte fotballbanen av to hovedårsaker. Den første var fordi at fotballen er en standardisert situasjon som bygger på et regelverk som håndheves av en dommer. Den andre grunnen var at fotballen er allmennkjent og de fleste har et forhold til sporten. På denne måten er det ikke bare «en type» folk som er involvert i sporten, men fotballen har et mangfold av supportere, dommere og fotballspillere. Jeg valgte derfor å se nærmere på fotballen for å få et bredt utvalg av informanter.

Siden fotballreglene forklarer hva slags språkbruk som er tillatt, og ikke, så blir dommeren pålagt å vurdere språkbruken til spillerne på lik linje som andre spilltekniske regler. Fotballreglene varierer i hvor konkrete de er på hva som er upassende språkbruk, men de er tydelige på at «usportslig/krenkede språkbruk» er sanksjonerbart. Dommerne blir derfor nødt til å vurdere språket til fotballspillerne etter de ulike gradene av styrke som fotballreglene sier. I de situasjonene hvor fotballreglene er mindre tydelige, er det opp til dommerens vurdering om banningen skal sanksjoneres eller ikke. Derfor vil balansen mellom fotballreglenes og fotballdommernes vurdering av hva som er sanksjonerbart språk og hva som ikke er det, kunne vise en subjektiv vurdering av banneordene fordi fotballdommerne blir nødt til å vurdere ordene etter sine egne holdninger, og ikke etter fotballreglenes.

«Målestokken» for styrken til banneordene i denne undersøkelsen er hvor sterk sanksjon banneordene får. Premisset for å bruke sanksjoneringen som målestokk er at sterkere banneord vurderes sterkere. Derfor vil et banneord som ikke blir sanksjonert være svakere enn et banneord som sanksjoneres med rødt kort.

3 Metode

Jeg har brukt to metoder i denne oppgaven, en kvantitativ spørreundersøkelse med fotballdommere som informanter og et semistrukturert kvalitativt intervju med sportskommentator Mina Finstad Berg. Spørreundersøkelsen er oppgavens hovedmetode.

I dette kapittelet skal jeg vise hvilken metode jeg har valgt for å gjennomføre undersøkelsen. Først skal vise hvordan undersøkelsen er bygd opp, deretter hvordan jeg avgrenset utvalget. I kapittel 3.1 presenterer jeg metodene som er valgt og hvorfor de passer til undersøkelsen. Designet av dybdeintervjuet kommer i kapittel 3.3.

3.1 Valg av metode

Ingen metode er altomfattende og perfekt til alle undersøkelser. For å finne rett metode til undersøkelsen må metoden tilfredsstillende undersøkelsens mål. Valget av metode blir som å kjøre langs en motorvei, hvor man selv snevrer inn destinasjonen man skal til gjennom en serie av veivalg.

Valget om å ta i bruk både en kvantitativ og en kvalitativ metode ble gjort fordi metodene kan utfylle hverandre (Jacobsen, 2022, s. 150). Jeg kombinerte metodene ved å først gjennomføre den kvantitative spørreundersøkelsen, for så å planlegge et intervju i etterkant. Ved å se svarene fra intervjuet opp mot svarene fra undersøkelsen kom likhetene eller ulikhetene i svarene frem.

3.2 Spørreundersøkelsen

En kvantitativ metode passer forskningsspørsmålet mitt fordi man får innsikt i flere bannesituasjoner. Spørreskjemaet mitt ble godkjent av SIKT, og ble delt gjennom flere

Facebookgrupper som handlet om fotball. Facebookgruppene var ikke utelukkende for fotballdommere, men for å få et større antall deltagere i undersøkelsen valgte jeg å gå bredere ved å også publisere undersøkelsen i Facebookgrupper som ikke utelukkende var for fotballdommere. Av hensyn til å deltagernes anonymitet vil jeg ikke nevne navnet til gruppene undersøkelsen var delt i.

De fleste spørsmålene i undersøkelsen var flervalgssvar, hvor svarene var valgt på forhånd. Dette ble gjort for at svarene fra undersøkelsen skal være presise og mulig å behandle i ettertid. Dommerne hadde også mulighet til å svare i fritekst om alternativet de var ute etter, ikke var et svaralternativ. Svaralternativene og begrunnelsen bak dem, finner man i undersøkelsen som vedlegg og i kapittel 3.2.1 og i kapittel 3.2.2.

Undersøkelsen ble gjennomført av 113 informanter. Hver informant hadde mulighet til å forklare to bannesituasjoner, men det gjorde ikke alle, derfor bygger undersøkelsen på 189 brukbare bannesituasjoner (om alle informantene hadde benyttet seg av muligheten til å forklare to bannesituasjoner, ville grunnlaget for undersøkelsen vært 226 bannesituasjoner). Totalt var det 194, men 5 av situasjonene var ikke banneordene knyttet til noen sanksjon, derfor ble grunnlaget for analysen 189 bannesituasjoner.

Kravene jeg stilte til informantene i undersøkelsen var at de hadde opplevd en bannesituasjon i en fotballkamp hvor de var fotballdommer. Spørsmålene som ble stilt ble gjort på en slik måte at informanter, eller fotballdommere, som ikke har vært i slike situasjoner ville selektere seg bort ved at de ikke hadde noen svar å bidra med i undersøkelsen.

Spørreundersøkelsen kan deles i to deler. Den første delen handlet om dommerne, hvor gamle de var, hvilket kjønn de hadde, hvor lang erfaring de hadde og hvilket dommerkurs de hadde gjennomført. Del 2 av undersøkelsen handlet om banneordene og sanksjonene som er knyttet opp mot dem. Her skulle informantene knytte banneordet som ble brukt opp mot sanksjonen de reagerte med. Informantene kunne velge mellom alle sanksjonene fra NFFs fotballregler, med unntak av fordelsregelen. Fordelsregelen ble ikke gitt som mulighet på grunn av at den i reglementet ikke kan brukes som sanksjon mot språkbruk i fotballreglene. Indirekte frispark

er også en sanksjon som ikke kan brukes mot språkbruk i fotballreglementet, denne hadde informantene mulighet til å velge. Grunnen til at informantene hadde indirekte frispark som svaralternativ og ikke fordelsregelen er for å skille de to ulike måtene å gi frispark på fra hverandre (indirekte og direkte frispark).

Informantene fikk også mulighet til å forklare avgjørelsen sin i fritekst. Dette ble tatt med for at man skulle få dypere innsikt i dommeren subjektive vurdering av bannesituasjonen.

Banneordene var forhåndsbestemte, som vil si at informantene valgte hvilket banneord ut ifra en liste. I tillegg til listen hadde informantene mulighet til å svare i fritekst. Banneordene informantene kunne velge mellom var; *Mora di, lesbe, fuck, kødd, mongo, jævel, hore, homse, herregud, neger, homo, helvete, faen og fitte*. Informantene hadde også mulighet til å svare i fritekst ved å krysse av på *annet banneord* og skrive ordet i en egen tekstboks. Jeg vil begrunne valget av disse banneordene i kapittel 3.2.2.

3.2.1 Valg av personalia

Del 1 av undersøkelsen gikk ut på å kartlegge informantenes personlige variabler. I designprosessen av undersøkelsen kom jeg frem til at fotballdommernes alder, kjønn, erfaring og kursing var variablene som kunne ha påvirkning på hvordan de sanksjonerte banneordene i fotballbanen. Sosiolingvisten Allan Bell stadfester at kjønn og alder er de mest fundamentale sosiale faktorene når man skal undersøke språklig variasjon (Bell, 2014, s.195). Derfor var kjønn og alder relevant fordi jeg vil undersøke hvordan variablene påvirker hvordan dommerne vurderer banneordene.

Jeg ønsket også å kunne gjøre et skille mellom ungdomsspråk og voksenspråk i undersøkelsen. Hasund lager samme skille på grunn av at ungdomsspråk skiller seg fra voksenspråk ved at ungdommer bruker mye banneord og slang (Hasund, 2016, s.9). Ved å trekke inn spillernes alder var det mulig å gjøre skille mellom hvordan barn, ungdom og voksne bannet på fotballbanen for å se om ungdomsspråk også skiller seg ut i fotballen. Dommernes inndeling etter alder er derfor med på å skille barnespråk, fra ungdom og voksne. De konkrete aldersinndelingene dommerne ble delt inn i var; «under 18», «19-28 år», «29-38 år» og «over 39 år». Hver av disse inndelingene omtales som en alderskategori.

Det er ingen offentlig statistikk hvor man kan undersøke alderen til de registrerte dommerne i Norge. Derfor var det utfordrende å finne passende inndelinger av dommerne. Inndelingene som ble gjort var for å skille mellom ungdommer, unge voksne, voksne og eldre dommere. Jeg valgte å ha flere inndelinger av eldre dommere, enn yngre fordi jeg hadde forestillinger om at de fleste dommere er imellom 19 og 40 år gamle, og inndelingen ble gjort ut ifra det.

Etter resultatene så kan jeg se at jeg burde hatt en kategori til for dommere over 50 år. Dette var på grunn av at alderskategorien *over 39* hadde flere representanter enn de andre kategoriene. Alderskategorien var for åpen for å konkretisere alderen til dommerne og også da å se om noen aldersgrupper skilte seg fra de andre. Ved å ha en egen alderskategori med for dommere med alderen over 50 år, ville man kunne nyansere hvordan alderen påvirket sanksjoneringen til dommerne ytterligere. For eksempel er det ikke mulig å vite om dommerne mellom 30-50 år sanksjonerte på en annen måte enn dommere over 50 år. Men dette var noe jeg fant ut av etter at undersøkelsen var gjennomført og jeg det var for sent å legge til et nytt svaralternativ i undersøkelsen.

Intensjonen bak å trekke inn alder som variabel var også å teste hypotesen om at eldre dommere brukte strengere sanksjoner enn yngre dommere. Ved å se på forskjellen mellom hvordan yngre og eldre dommere sanksjonerte banneordene, vil man også kunne se om det er en endring i hvordan man vurderer banneordene. Om de yngre dommerne sanksjonerte annerledes, enn de eldre er det mulig at det kan vise til en endring i vurderingen av banneord i fotballen.

Et problem som oppsto ved å ha alder som variabel, var at det ble et behov for å skille dommernes erfaring fra dommernes alder. Dette er fordi at eldre dommere ikke nødvendigvis er de mest erfarne, og motsatt. Ved å se på dommernes erfaring, ville det også bli mulig å se om variablene påvirker hvordan dommerne sanksjonerer banningen på ulike måter. Dommernes erfaring ble målt ut fra antall år de hadde fungert som dommer. Dette ble delt i fire kategorier: «under 1 år», «1-4 år», «5-10 år» og «11+ år». Hver av disse benevnes som en erfaringskategori. Etter at undersøkelsen ble gjennomført viste det seg at å skille mellom alder

og erfaring ikke utgjorde noen forskjell i hvordan banningen ble sanksjonert av dommerne. Derfor ser jeg i ettertid at det ikke var nødvendig å gjøre et skille mellom variablene.

Kursingen av dommerne ble delt inn i tre kategorier; «Ingen kurs», «klubbdommerkurs» og «rekrutteringsdommerkurs». Spørsmålet er i undersøkelsen for å se om kursingen av dommerne utgjorde en forskjell i sanksjoneringen av banneordene. Teoretisk sett bør dommere med fullført rekrutteringsdommerkurs være bedre kvalifisert til å dømme en fotballkamp, enn de som ikke har gjennomført kurset. For å se hvordan dette utspilte seg i praksis, valgte jeg å ha det med i undersøkelsen.

Dommere uten gjennomført kurs er med i undersøkelsen fordi dette er dommere som i utgangspunktet ikke har forutsetningen til å bedømme en kamp etter NFFs fotballregler. Man kan anta at dommere i denne kategorien har en viss kjennskap til regelverket ved at de fremdeles ønsker å være lærere, men de har ikke gjennomført utdanningen som kan anerkjenne dem som godkjent dommer etter NFFs standarder. Kursene til NFF er lagd slik at man må ta ulike kurs for å ha mulighet til å dømme kamper på ulike nivå. Ved å vurdere kursene på en slik måte kan man lage et «kurshierarki» hvor kursene som gir det mulighet til å dømme på et lavere nivå er lavere i hierarkiet, enn kurs som gir deg mulighet til å dømme på et høyere nivå. Dette var tanken bak å bruke kursing som en måte å vurdere dommernes fotball «utdanning». Kursene blir her vurdert som dommernes form utdanning innenfor fotballen fordi det er kursene som kvalifiserer dommerne til å dømme på de ulike nivåene i norsk fotball.

I dette tenkte hierarkiet blir dommerne uten kurs vurdert som å ha lavest fotballutdanning. Klubbdommerkurset gjør deg delvis kvalifisert til å bedømme fotballkamper. Kurset gjennomføres vanligvis av klubben og kvalifiserer dommeren til å dømme kamper innenfor klubben. Derfor vurderes dommere som har gjennomført kurset som mer kvalifisert, enn dommere uten kurs. Rekrutteringsdommerkurset er NFFs kurs som kvalifiserer dommerne til å dømme fotballkamper på alle nivå i norsk fotball. Derfor vurderes også dommere som har gjennomført dette kurset, som de høyest utdannede dommerne.

Jeg valgte å ha svaralternativene: «ingen», «klubbdommerkurs» og «rekruteringsdommerkurs» til spørsmålet: «Hvilket dommerkurs har du gjennomført?» For å undersøke om dommernes fotballutdanning gjorde utslag på hvordan de sanksjonerte banneord på fotballbanen. Tanken bak valget var at kursingen kan være med å gi ulik innsikt i vurderingen av språkbruk på fotballbanen.

De viktigste spørsmålene i undersøkelsen valgte jeg å lage som flervalgsspørsmål. Jeg gjorde dette for å i ettertid kunne sammenligne bannesituasjonene nøyaktig. I spørsmålet «hvilket banneord ble brukt?» fikk informantene 15 svar muligheter. 14 av mulighetene var banneord jeg hadde bestemt på forhånd. Hvorfor jeg valgte de ulike banneordene forklares i kapittel 3.3 «Valg av banneord». Det siste svaralternativet var *annet banneord* som ga informantene mulighet til å svare i fritekst. Jeg valgte å stille spørsmålet på denne måten for at behandlingen av svarene skulle være mulig å behandle så presist som mulig. Om informantene skulle svart kun i fritekst, risikerte man at svarene ville vært for ulike til å kunne sammenlignes.

Informantene hadde mulighet til å beskrive to bannesituasjoner i undersøkelsen. Denne vurderingen ble tatt på grunn av at jeg forestilte meg at dommerne hadde opplevd mer enn en bannesituasjon på fotballbanen. Ved å gi dommerne mulighet til å forklare to situasjoner økte jeg mengden materiale for undersøkelsen.

3.2.2 Valg av sanksjoner

I spørsmålet «hvordan sanksjonerte du», var situasjonen lik som den nevnt over. Bare sanksjonene er bestemt i fotballreglene allerede. Informantene hadde svaralternativene; «jeg sanksjonerte ikke», «muntlig tilsnakk», «direkte frispark», «indirekte frispark», «gult kort» og «rødt kort». Jeg valgte disse sanksjonene fordi dette er sanksjonene dommerne har lov til å bruke med utgangspunkt i regelverket, utenom fordelsregelen. Direkte og indirekte frispark ble trukket inn fordi det er vanlige sanksjoner å bruke i fotball. Indirekte frispark kan, etter regelverket, brukes for å sanksjonere språkbruk, men det kan ikke direkte frispark. Jeg valgte fremdeles å trekke inn direkte frispark for å undersøke om sanksjonen ble benyttet, til tross for at regelverket ikke sier at direkte frispark ikke kan brukes som sanksjon mot språkbruk.

Fordelsregelen ble utelatt fra undersøkelsen fordi den ikke er oppført som en sanksjon, men som en egen regel. Regelen kan heller ikke brukes for å sanksjonere språkbruk i fotballen. Derfor var ikke fordelsregelen et svaralternativ i spørreundersøkelsen.

Jeg grupperte sanksjonene i tre kategorier, milde sanksjoner, moderate sanksjoner og strenge sanksjoner etter om de hadde noen spillemessige konsekvenser for spilleren og/eller fotballaget. De milde sanksjonene omfattet «jeg sanksjonerte ikke/ ikke sanksjonert» og «muntlig tilsnakk». For ordens skyld vurderte jeg «ikke sanksjonert» som en sanksjon på lik linje som resten fordi dommeren hadde tatt et aktivt valg om å unngå å sanksjonere, på samme måte som de tok et aktivt valg når de valgte å sanksjonere. Under moderate sanksjoner plasserte jeg «indirekte frispark» og «gult kort». Under strenge sanksjoner plasserte jeg «*rødt kort*».

Inndelingen av sanksjonene utgjør vurderingsgrunnlaget for hvor sterk effekt fotballdommeren vurderte at banneordet hadde. Fotballdommerne vurderte banningen som et lovbrudd (eller ikke som et, gjennom å ikke sanksjonere) ved å sanksjonere banningen. Dommernes vurdering av styrken til banneordene skal da kunne oversettes til hvor sterk effekt dommerne vurderer at banneordet hadde i den gitte bannekonteksten, ved at banneordet ble vurdert som et mildere eller alvorligere lovbrudd. De tre kategoriene kan da være et forslag til tre styrker banningen kunne bli vurdert som.

De milde sanksjonene ble vurdert på denne måten fordi de ikke hadde noen spillemessige konsekvenser for laget eller spilleren som ble sanksjonert mot. Ved å ikke sanksjonere eller muntlig tilsnakk er det ingen reell konsekvens for enkeltspilleren eller laget. De moderate sanksjonene, indirekte frispark eller gult kort har spillemessige konsekvenser for spilleren og laget, ved at det gir motstanderlaget en fordel. De strenge sanksjonene omfatter sanksjoner som har umiddelbar konsekvens for enkeltspilleren og laget. Ved rødt kort har en enkeltspiller ikke mulighet til å gjennomføre resten av en kamp, eller flere kamper på grunn av at han/henne er utvist.

Skillet mellom milde og strenge sanksjoner gjør det også mulig å skille mellom når dommerne vurderer banningen som personrettet eller urettet. Dette kan man ved å på kriteriene for å bruke de strenge sanksjonene (gult og rødt kort). Reglene sier at språkbruk som brukes «krenkende» eller «forstyrrende» skal sanksjoneres med gult eller rødt kort. Jeg velger å vurdere språkbruk som blir betegnet som «krenkende» eller «forstyrrende» som personrettet, fordi en slik beskrivelse krever at en annen person opplever å bli «krenket» eller «forstyrret» når denne typen språkbruk blir brukt. Derfor blir banneord som blir sanksjonert med milde sanksjoner, vurdert som urettet, mens banneordene som ble sanksjonert med strenge sanksjoner vurdert som personrettet. Resultatene som bygger på denne inndelingen, finner man i kapittel 4.2.

3.2.3 Valg av banneord

Utvalget av banneord i undersøkelsen ble valgt for å representere alle kategoriene av banneord. Kategoriene satte jeg kriteriene for selv, men de bygde på tidligere inndelinger, med unntak av **stigmatiserende banneord**, men det kommer jeg tilbake til i dette kapitlet. Banneordkategoriene jeg representerte i spørreundersøkelsen min var; **religiøse banneord**, **seksuelle banneord** og **stigmatiserende banneord**.

Religiøse banneord. Jeg brukte ordene *faen*, *helvete*, *jævel* og *herregud* for å representere kategorien. Religiøse banneord omfatter de klassiske banneordene som referer til det overnaturlige. *Faen* og *helvete* er sannsynligvis det mest frekvente banneordet vi har på norsk, og er derfor med i undersøkelsen for å representere høyfrekvente religiøse banneord (Hasund, 2006b, s. 88; Fjeld, 2018, s. 154). *Jævel* ble trukket inn som eksempel på et personrettet, religiøst banneord. *Herregud* tatt med på grunn av at banneordet har blitt vurdert som så svakt at det et spørsmål rundt om man i det hele tatt kan kalle det et banneord lengre.

Seksuelle banneord. Ordene jeg brukte for å representere kategorien var *fitte* og *kødd*. Jeg trakk inn *fitte* på grunn av at det har blitt vurdert som er kraftig uttrykk både på norsk og på engelsk (Bakken, 2017, s. 96; Fjeld, 2018, s.193; Ljung, 1987, s. 23; Millwood- Hargrave, 2000, s.9). *Kødd* ble trukket inn som en mannlig motpart til *fitte*,

men om jeg hadde gjennomført undersøkelsen igjen hadde jeg benyttet ordene *kuk* og/eller *pikk* istedenfor. Ved å ha *kuk* eller *pikk* med i undersøkelsen kunne man ha sammenlignet styrken til banneordene til både det mannlige og kvinnelige kjønnsorganet. *Fuck* var med i undersøkelsen for å representere høyfrekvente banneord som er lånt fra et annet språk (Berndt, 2019).

Stigmatiserende banneord. Jeg valgte å trekke inn kategorien til å begynne med på grunn av at fotballreglene og NFFs retningslinjer til dommerne er tydelig imot ord innenfor denne kategorien. NFF er tydelig på at rasisme, homohets eller annen form for trakassering av lovbeskyttede grupper, skal sanksjoneres med utvisning. Ordene jeg valgte for å representere stigmatiserende banneord var; *homse, homo, lesbe, neger, hore* og *mongo*. *Homse* og *homo* var med i undersøkelsen på grunn av at homohets var konkretisert i NFFs rapport over uønskede hendelser fra 2022 (NFF, 2022, s.10). *Lesbe* valgte jeg også å trekke inn som en feminin motpart for å kunne se om det gjorde en forskjell om homohetsen var rettet mot menn eller kvinner.

Neger valgte jeg å ha med i undersøkelsen på grunn av at ordet er tydelig rasistisk og bruken av ordet strider mot fotballreglene. Banneordet kan også kvalifiseres som hatefull ytring og bruk av ordet kan føre til bot, utenfor fotballbanen. *Neger* er også et banneord som er dagsaktuelt fordi det har nylig vært en sak i media hvor en profilert person ble dømt for å bruke ordet. Mer om dette i kapittel 5.5.

Hore valgte jeg å trekke inn i undersøkelsen på grunn av at banneordet kan falle vurderes som et seksuelt banneord som i sin natur er rettet mot kvinner. Jeg hadde derfor en hypotese om at ordet skulle sanksjoneres kraftig ettersom seksuelt ladede banneord rettet mot kvinner har blitt vurdert som kraftigere tidligere, i form av *fitte*.

Mongo valgte jeg å ha med på grunn av at det er et kjønnsnøytralt personrettet banneord. Siden banneordet ikke er knyttet mot et spesifikt kjønn, kan det brukes personrettet mot alle kjønn. *Mongo* er en forkortelse av ordet mongoloid som er et støtende ord brukt om personer med Downs syndrom (Nilstun, 2019).

Når jeg designet spørreundersøkelsen, må man forholde seg til flere problemstillinger. Blant annet lengde på undersøkelsen og rekkefølgen på spørsmålene. Som forsker må man respektere informantenes tid og lage undersøkelsen slik at man får nok data, uten at informantene faller fra og ikke besvarer de siste delene av undersøkelsen.

3.2.4 Utvalg av informanter til undersøkelsen

Anonyme spørreundersøkelser på internett er effektiv måte å samle inn kvantitative data. Man har mulighet til å spre undersøkelsen til flere tusen mulige informanter på tvers av store geografiske områder, kun ved få tastetrykk.

På grunn av at undersøkelsen ble spredt på internett ble utvalget til dels tilfeldig. For at utvalget skulle være relevant for undersøkelsen satt jeg tydelig kriterier til informantene (Lanza, 2008, s. 74). Kriteriene jeg satt til informantene var at de var nødt til å vurdere en bannesituasjon i en fotballkamp, som dommer. I undersøkelsen vurderte at dommeren ikke sanksjonerte bannesituasjonen, som en vurdering av banningen. Altså var kravet til informantene at de hadde vurdert en bannesituasjon i fotballen og ikke om de hadde sanksjonert den. Dette er jeg vurderte «å ikke sanksjonere» som en sanksjon på lik linje med sanksjonene fra NFFs fotballregler. Jeg valgte dette kriteriet for å kunne ha flest mulig dommere som mulige kandidater og får å undersøke hvilke banneord som ikke ble sanksjonert mot.

3.3 Intervju

For å få en bedre innsikt i hvordan dommerne sanksjonerte banneordene ønsket jeg også å ha en annen kilde. Derfor valgte jeg å gjennomføre et semistrukturert dybdeintervju med sportskommentator, Mina Finstad Berg.

Berg jobber per dags dato som sportskommentator i TV2, men har jobbet med fotball på fulltid «fra sidelinjen» siden 2018. Hun jobbet som fotballekspert og fotballblogger fra 2018 frem til hun ble ansatt som sportskommentator i 2020. I jobben gir hun gi mediedekning på flere sporter og ikke bare fotball. Berg kommenterer flest kamper i internasjonale fotballigaer

som «la liga», «champions league» og «premier league». Jeg bruker derfor intervjuet til å se på frekvensen av banning i fotballen og hennes holdninger rundt banning i fotball. Jeg vil også få frem hva slags banning hun forventer at skal sanksjoneres.

Bergs erfaring som sportskommentator gjør at hun kan forstå og vurdere sanksjoneringen som skjer i fotballen på lik linje som en fotballdommer. Hennes rolle som sportskommentator gir et profesjonelt, utenforstående syn på fotball. På grunn av at hun har kommentert et høyt antall fotballkamper, har hun et overordnet blikk på banningen som skjer i fotballen. Selv om hun har kommentert fotballen fra avstand, kommer jeg tilbake til metoden hun bruker for å registrere banningen, i kapittel 4.5.1.

Intervjuet kan deles inn i tre deler. Den første er personalia om henne. Andre del er hennes erfaringer og generelle holdninger rundt banning i fotballen. Den siste delen går inn på konkrete bannesituasjoner og hennes tanker rundt dommerens sanksjonering. Siden det var et semistrukturert intervju, gikk jeg delvis bort fra intervjuguiden for å undersøke svarene ytterligere.

Den første delen av intervjuet handlet om Bergs personalia. Hovedfokuset i denne delen var å få frem hvor lenge hun hadde vært involvert i fotballen, samtidig for å avklare kjønn og alder for å kunne sammenligne hvilken av alderskategoriene fra spørreundersøkelsen hun kunne ha blitt plassert i. Utenom innledningsspørsmål som gikk ut på hvilket kjønn og hvor gammel hun var, var de viktigste spørsmålene i denne delen av intervjuet; «Hvor lenge har du vært fotballkommentator?», «Hvorfor ville du være fotballkommentator?» og «Hvilke kamper kommenterer du mest?».

Jeg valgte disse spørsmålene for å få frem hennes erfaring i fotballen samtidig som hva som var motivasjonen bak hennes karrierevalg. Jeg ville også få frem hvilke kamper hun kommenterte mest for å se om hun kommenterte like kamper som de norske fotballdommerne dømte.

I neste del av intervjuet undersøkte jeg hennes erfaringer og hva hennes syn på hvordan banning blir vurdert i fotballen. Spørsmålene jeg stilte var; «Hvor ofte hører du banning eller uakseptabel språkbruk, i kamper?», «Hvilke ord blir sagt mest?», «Hvor ofte blir språkbruket sanksjonert?» «Hvordan får du med deg banningen som skjer på banen når du kommenterer kampen?», og «hva mener du skal til for at banning sanksjoneres i fotballen?».

Den siste delen av intervjuet hadde en glidende overgang fra delen før gjennom at jeg var ute etter konkrete bannesituasjoner hvor hun var vitne til at banning ble sanksjonert. Jeg gjorde dette for at intervjuet skulle ha noen konkrete bannesituasjoner å knytte de generelle holdningene mot, slik som i spørreundersøkelsen. Spørsmålet jeg stilte da var «Kan du komme med et eksempel på en situasjon hvor du banning ble sanksjonert?», «Hvilken aldersgruppe skjedde det i?» og «Skjedde banningen i kvinne eller herrefotball?». Jeg stilte også spørsmål rundt banneordet fitte på grunn av at det var et av banneordene som skilte seg fra de andre i spørreundersøkelsen. Jeg ordla spørsmålet slik «Har du vært vitne til at banneordet fitte ble nevnt i en fotballkamp?».

Resultatene fra intervjuet presenteres i kapittel 4.5.

3.4 Etikk

Språkforskning omhandler mennesker, og da følger forskningsetiske problemstillinger. Først og fremst er det viktig å informere deltagerne om at de blir forsket på, og få deres samtykke på at de ønsker å delta i forskningen (Bowern, 2015, s. 172). Derfor har jeg hentet skriftlig samtykke for mitt semistrukturerte intervju, og fått tillatelse til å navngi vedkommende i oppgaven. Hun er også informert om at hun kan trekke samtykket sitt tilbake helt frem til oppgaven er publisert.

GDPR og personvern har også blitt et etisk tema den siste tiden. Derfor ble det sendt inn søknad til SIKT om forskningen var i henhold til deres reglement. Søknaden ble godkjent på grunn av at jeg ikke undersøkte personsensitiv data og fordi informantene i undersøkelsen ble anonymisert.

Oppbevaring av forskningsmateriale er også en forskningsetisk problemstilling. Jeg valgte å løse det med å oppbevare dataene fra intervjuet på min personlige pc som er låst bak et personlig passord. Denne vurderingen ble tatt på grunn av at det ikke var noen personsensitiv informasjon i intervjuet. Dataene fra spørreundersøkelsen ble også oppbevart på samme pc.

For å begrense sensitiviteten av dataene valgte jeg også at spørreundersøkelsen skulle være anonym. I denne undersøkelsen er det ingen behov for at informantene skal kunne gjenkjennes. Deltagerne av undersøkelsen var også informert om at deres samtykke ikke var mulig å trekke tilbake ettersom undersøkelsen er anonymisert.

I forhold til ordutvalget var det også en etisk vurdering om jeg skulle ha ord i undersøkelsen min som kan vurderes som «hatefulle ytringer». Jeg valgte å bruke slike ord i undersøkelsen for å undersøke om dette var ord som ble benyttet som banneord i fotballen.

Jeg har også fått muligheten til å publisere tabellen med alle resultatene. Dette gir mulighet for andre til å bruke dataene fra undersøkelsen. Et av kravene for publikasjonen var at informantenes anonymitet ble opprettholdt. Det blir den gjort gjennom at det ikke er noen personsensitiv informasjon, eller annen informasjon som kan knytte besvarelsen til dommerne mot deres person, i skjemaet.

4 Resultater

Av de 113 informantene var 104 av dem menn, 8 kvinner og 1 som ikke ønsker å oppgi kjønn. Alderen til dommerne er delt inn i fire kategorier, «under 18», «19-28 år», «29-38 år» og «over 39 år». I kategorien «under 18» var det 13 informanter, aldersgruppen «19-28 år» hadde 35 representanter, aldersgruppen «29-38 år» hadde 24 representanter og aldersgruppen «over 39 år» hadde 41 representanter.

I utregningen av bannesituasjoner har jeg talt dommernes personlige variabler «dobbel» i flere av bannesituasjonene. Dette skyldes at dommerne hadde muligheten til å forklare to forskjellige bannesituasjoner i spørreundersøkelsen. Derfor kan det hende at samme dommer er blitt registrert i to separate bannesituasjoner. Som et resultat av dette er det totale antallet bannesituasjoner 189, og de kommer fra 113 ulike informanter.

I kapitlene som har med kommentarer fra undersøkelsen så har jeg valgt å kun markere bannesituasjonene som er hentet fra kvinnefotballen. Om ikke kjønnen til fotballspillerne er markert, er kommentaren hentet fra en bannesituasjon fra herrefotballen. Dette er fordi de aller fleste bannesituasjonene fra undersøkelsen er hentet fra herrefotballen.

En del av resultatene fra undersøkelsen er dommernes kommentarer, hvor de begrunner hvorfor de sanksjonerte slik de gjorde. Jeg vil presentere kommentarene slik de ble gjengitt i undersøkelsen. I de få tilfellene det er skrivefeil vil jeg markere ordet med tegnet «*» for å understreke at jeg ikke har endret kommentaren. Jeg har også i noen av kommentaren lagt ved en klammeparentes for å hjelpe leseren å forstå kommentaren. Etter kommentaren vil det også være en parentes som forklarer de involverte i bannesituasjonen. Denne parentesen vil inneholde dommerens alder, dommerens erfaring og fotballspillerens alder avklart. Sanksjonen banneordet fikk i situasjonen kan også være en del av parentesen, om den ikke er avklart i avsnittet over kommentarene. I kapitlene som tar utgangspunkt i dommerkommentarene, vil banneordet også være en del av denne parentesen (Kapittel 4.4.1, kapittel 4.4.2 og kapittel 4.4.3).

4.1 Resultater spørreundersøkelsen

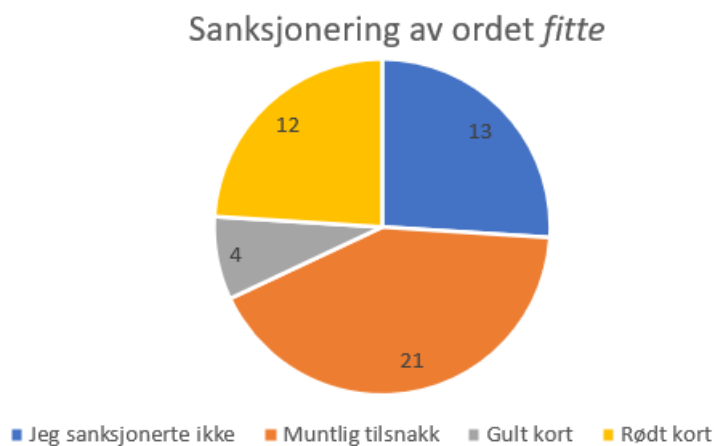
Banneord	Jeg sanksjonerte ikke	Muntlig tilsnakk	Direkte frispark	Indirekte frispark	Gult kort	Rødt kort	Totale tilfeller
Lesbe	1	0	0	0	0	0	1
Fuck	2	0	0	0	0	0	2
Kødd	1	1	0	0	1	0	3
Mongo	1	1	0	0	2	1	5
Annet banneord	0	1	0	0	3	2	6
Jævel	2	0	0	0	3	2	7
Hore	1	1	0	0	1	4	7
Homse	0	1	0	0	2	5	8
Herregud	8	0	0	0	0	1	9
Neger	0	1	0	0	1	8	10
Homo	0	1	0	0	0	13	14
Helvete	15	4	0	0	2	1	22
Faen	22	19	0	1	2	1	45
Fitte	13	21	0	0	4	12	50
Total	66	51	0	1	21	50	189

Tabell 4: Oversikt over totalt antall sanksjoner pr banneord

En bannesituasjon er en rapportert situasjon dommeren har beskrevet i undersøkelsen. Tabell 1 viser en oversikt over hvordan dommerne sanksjonerte de ulike banneordene. Her ser man hvor mange ganger alle banneordene mottok de ulike sanksjonene. Tallene i cellene i tabell 1 indikerer hvor mange ganger banneordet, angitt i kolonnen til venstre, ble sanksjonert med den gitte sanksjonen som er angitt i den øverste raden. Av de 14 banneordene var *fitte* (50 bannesituasjoner), *faen* (45 bannesituasjoner), *helvete* (22 bannesituasjoner) og *homo* (14 bannesituasjoner) de mest frekvente ordene i undersøkelsen. Tabell 1 viser også at det er vanligst å ikke sanksjonere banneordene, som skjedde i 66 av de 189 bannesituasjonene. Deretter fulgte *munlig tilsnakk* som ble benyttet 51 ganger. *Gult kort* ble utdelt i 21 av bannesituasjonene, mens *rødt kort* ble brukt 50 ganger.

I figurene er banneord som ikke er sanksjonert oppført som «jeg sanksjonerte ikke». Dette er fordi dette er ordlyden til svaralternativet i undersøkelsen.

4.1.1 Sanksjonering av *fitte*



Figur 2: fordeling av sanksjonene som konsekvens av banneordet *fitte*. (n=50)

Figur 2 viser en fordeling av sanksjonene dommerne brukte mot banneordet *fitte*. *Fitte* ble sanksjonert med *munlig tilsnakk* i 21 situasjoner, *gult kort* i fire situasjoner, *rødt kort* i 12 situasjoner og ble ikke sanksjonert i 13 situasjoner.

Figur 2 viser at *fitte* hadde en større spredning i hvordan det ble sanksjonert. Det ble i de fleste tilfeller (21 av 50 tilfeller) sanksjonert med muntlig tilsnakk eller ikke bli sanksjonert i det hele tatt (13 av 50 tilfeller). Den store spredningen blir vist gjennom at det er variasjon mellom svake eller sterke sanksjoner, uten noen mellomvei via gult kort. Med andre ord, figur 2 indikerer at dommerne enten velger svake sanksjoner mot *fitte*, eller går direkte til den kraftigste sanksjonen de har tilgjengelig. Jeg kommer tilbake til dette i kapittel 5.4.

Siden *fitte* var det mest rapporterte banneordet i undersøkelsen, vil jeg trekke inn flere kommentarer som ble lagt ved *fitte*, enn de andre banneordene. Jeg vil dele kommentarene inni flere grupper for å vise flere måter dommerne vurderte banneordet på. Grupperingene for kommentarene til banneordet *fitte* jeg har valgt er: mild sanksjonering, rødt kort, personrettet, urettet og egobanning.

Dommerne som «muntlig tilsnakk» for å sanksjonere *fitte* har det ved at det ikke var nødvendig på grunn av at banningen ikke var rettet mot noen. Her er tre kommentarer fra dommere som sanksjonerte *fitte* med milde sanksjoner (i disse kommentarene var det «muntlig tilsnakk»):

«Banning på banen er på ingen måte et fenomen. Det skjer hele tiden. Men man må skille mellom impulsreaksjon, personangrep og krancling. I tilfellene jeg har opplevd er [banneordet fitte] ikke banning rettet mot et individ eller kollektiv heller bare en reaksjon på en bom osv». (Dommer mellom 19-28 år, 5-10 års erfaring som dommer, spillerens alder over 18)

«Fotball er følelser, hvis det ikke er krenkende ord siktet mot andre så går det helt fint, derfor spill videre» (Dommer er mellom 29-38 år, 5-10 års erfaring, spilleren var over 18 år.

«Sies så ofte at det ikke er så mye vits» (Dommer mellom 19-28 år, 1-4 års erfaring, spilleren var over 18).

Noen av dommerkommentarene forklarer at de brukte rødt kort for å sanksjonere *fitte* på grunn av ordets semantiske betydning. Her er tre kommentarer av denne typen:

«*Kvinnelige kjønnsorgang* som brukes som ord utpå banen har ingenting med fotball og gjøre, rett ut med han*» (Dommer under 18 år, 1-4 års erfaring, spilleren var mellom 14-16 år).

«*Bruk av skjønnsord* som skjellsord er usmakelig.. godtar det meste av stygge ord så lenge det ikke er rettet mot noen*» (Dommer mellom 19-28 år, 1-4 års erfaring, ingen data på spillerens alder).

«*Jeg tolererer ikke slike ord på fotballbanen*» (Dommer over 39 år, 1-4 års erfaring, spilleren var mellom 14-17 år).

I dommerkommentarene kom det også frem at banneordene ble vurdert etter hvordan de ble brukt. De neste tre kommentarene bruker jeg som eksempel på at dommerne har vurdert bruken av *fitte* som personrettet:

«*Spiller fikk frispark imot og var uenig og når han ble forklart grunnlag for frispark kalla han meg «jævla fitte»»*. (Rødt kort, Dommer mellom 29-38 år, 11+ års erfaring, spilleren var over 18 år).

«*I begge tilfellene sa spilleren det direkte til dommer, ingen andre hørte det.*» (Ikke sanksjonert, dommer over 39 år, 5-10 års erfaring, spilleren var over 18 år).

«*Når kommentaren ikke er rettet mot dommer eller spillere, har vi ikke noe bestraffelse på dette. Men pleier å gi seg med tilsnakk*» (Muntlig tilsnakk, 11+ års erfaring, dommeren var over 39 år, spilleren var over 18 år.)

«*Ordet jævla fitte ble brukt direkte til motspiller ved uenighet ift hvem som skulle ha innkastet*». (Rødt kort, Dommer mellom 29-38 år, 11+ års erfaring, spilleren av 14-17 år, kvinnefotball).

De følgende kommentarene er fra situasjoner hvor ordet blir brukt urettet. Kommentarene varierer om dommerne har forklart hvordan ordet blir sagt, eller hvordan dommeren selv har vurdert ordet.

«Jeg tolererer ikke slike ord på fotballbanen» (Rødt kort, dommeren var over 39 år, 11+ års erfaring, spilleren var mellom 14-17 år.)

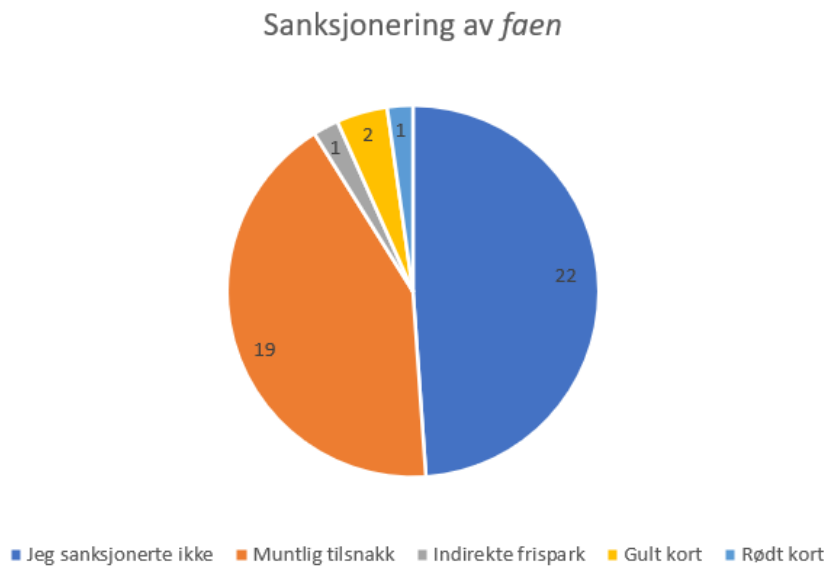
«Bruk av skjønnsord som skjellsord er usmakelig.. godtar det meste av stygge ord så lenge det ikke er rettet mot noen.»* (Rødt kort, dommeren var mellom 19-28 år, spilleren var over 18).

«Det er ikke lov» (Gult kort, dommeren var over 39 år, 11+ års erfaring, spilleren var mellom 14-17 år.)

Dommerkommentarene kan også tolkes som at *fitte* har blitt brukt som egobanning. Her er tre eksempler på dette:

«Det ble sagt i forbindelse at spilleren bommet på en scoring» (Jeg sanksjonerte ikke, dommeren var mellom 19-28, 5-10 års erfaring, spilleren var over 18 år.)

«Utrop etter feilpasning. Ikke rettet mot noen. Ga beskjed om at vi ikke vil har slikt språk. Det stoppet.» (Muntlig tilsnakk, dommeren var mellom 19-28 år, 5-10 års erfaring, spilleren var over 18 år).

4.1.2 Sanksjonering av *faen*

Figur 3: fordelingen av sanksjonene som konsekvens av ordet *faen*. (n=45)

Figur 3 viser at banneordet *faen* oppsto i 45 av bannesituasjonene i undersøkelsen. I 22 av situasjonene ble *faen* ikke sanksjonert og i 19 ble banneordet sanksjonert med muntlig tilsnakk. *Faen* ble sanksjonert med gult kort i to tilfeller og med rødt kort i et tilfelle.

I dommerkommentarene lagt ved bannesituasjoner hvor *faen* var banneordet som ble brukt forklarte noen av dommerne at de sanksjonerte for være tydelige overfor spillerne om hva slags språkbruk dommeren godkjente på banen. I bannesituasjonene de følgende kommentarene var lagt til, sanksjonerte dommerne med muntlig tilsnakk.

«For å gi advarsel om hvilket språkbruk jeg ønsker/ ikke ønsker i kampen» (Dommer mellom 29-38 år, under 1 års erfaring, spilleren var over 18 år).

«Ble bare tilsnakk fordi det var ikke rettet til en motspiller. Var en reaksjon på et dårlig skudd/ passning» (Dommer under 18 år, 1-4 års erfaring, spilleren var mellom 14-17 år).

«Spilleren var misfornøyd med avgjørelsen og var tydelig irritert. (...) Jeg svarte med å fortelle at han måtte kutte ut den tonen, oppføre seg og at om han bruker slik ordspråk til meg igjen så får han gult kort. Det funket og det skjedde ikke igjen»* (Dommer en hadde under 1 års erfaring, spillerne var under 18 år).

«Er vel beklageligvis litt mere akseptert så lenge det ikke går utover kjønn, legning eller etnisk opprinnelse. Derfor valgte jeg å gi muntlig tilsnakk i den situasjonen.»

(Dommer var alder over 39 år, 11+ års erfaring, spilleren var mellom 14-17 år).

I bannesituasjoner hvor dommeren valgte å ikke sanksjonere ble sanksjonen forsvart ved bl.a ved at banneordet var noe spilleren «må tåle». I noen av kommentarene blir det også understreket at *faen* ikke ble brukt mot noen andre. Her er et eksempel på en kommentar som begrunner at han ikke sanksjonerte *faen* fordi han vurderte ordet som en «spontan reaksjon».

«Må tåle spontan reaksjon fra frustrerte spillere» (Dommeren var over 39 år, 11+ års erfaring som dommer, spillerne var over 18 år).

Bannesituasjonene hvor *faen* ble sanksjonert med *rødt kort*, har ingen kommentarer lagt ved.

4.1.3 Sanksjonering av *helvete*

Sanksjonering av ordet *helvete*



Figur 4: fordelingen av sanksjonene som konsekvens av ordet *helvete*. (n=22)

Figur 4 viser at banneordet *helvete* ble i 15 av 22 tilfeller ikke sanksjonert mot. I fire tilfeller ble banneordet sanksjonert med muntlig tilsnakk. Banneordet ble sanksjonert med gult kort to ganger, og i et tilfelle førte banneordet til et rødt kort.

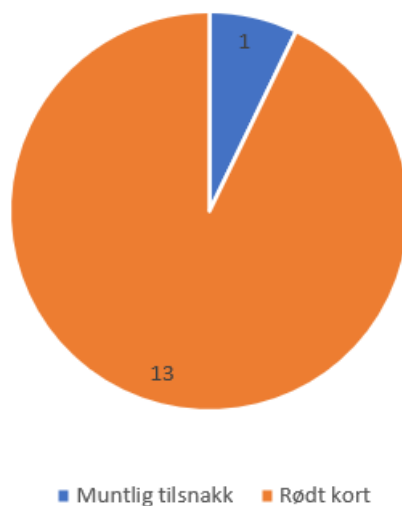
I kommentarene som var knyttet til banneordet *helvete* forklarte dommerne at ordet ofte ble brukt som spontanreaksjon og derfor valgte dommerne og ikke sanksjonere mot det. I utvalget av ordene fra undersøkelsen var *helvete* et banneord som ble hyppig sanksjonert mot. Selv om det kun er snakk om 22 bannesituasjoner, var det nok til at ordet skilte seg ut i undersøkelsen. Her er noen eksempler på kommentarene som var vedlagt bannesituasjoner hvor *helvete* ikke ble sanksjonert.

«Helvete og for så vidt også faen blir sagt hele tiden, og er også ord som blir akseptert i fotballen» (Dommer mellom 19- 28 år, 1-4 års erfaring, spillerens alder var over 18).

«[Helvete er] normalt å si i nordnorge. Dette gjelder flere ord. Hadde man sanksjonert ord som faen, «helvete», fitte eller lignende så hadde det ikke vært spillere igjen på banen. Er ordene en reaksjon så blir det aldri noen sanksjoner i ettertid. Men er det personrettet så må [gult eller rødt] kort å tilsnakk vurderes (...))»* (Dommer mellom 29-38 år, 1-4 års erfaring, spillerens alder var over 18).

4.1.4 Sanksjonering av *homo*

Sanksjonering av *homo*



Figur 5: sanksjonering av banneordet *homo*. (n=14)

Figur 5 viser at banneordet, *homo*, ofte ble sanksjonert med rødt kort (13 tilfeller). I den ene bannesituasjonen hvor det ble sanksjonert med «muntlig tilsnakk» kommenterer dommeren at han selv var uerfaren og nå sanksjonerer det med rødt kort. I praksis betyr det at alle bannesituasjonene hvor *homo* oppsto, ble ordet sanksjonert med rødt kort.

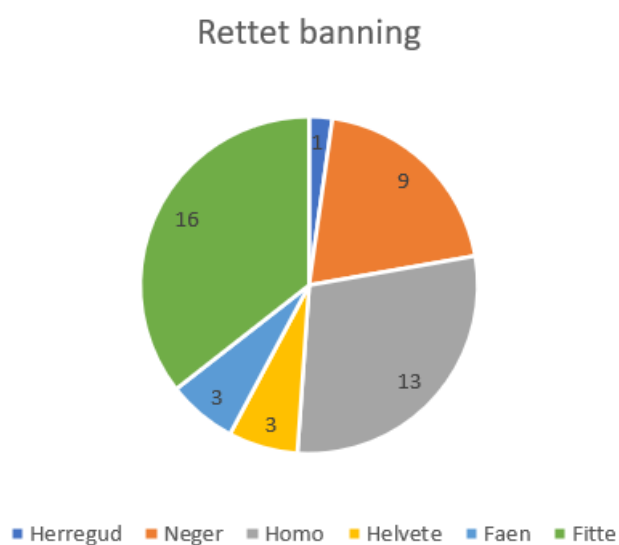
I kommentarene fra dommerne som sanksjonerte ordet med rødt kort kommer det frem at ordet er nedsettende og at det kommer frem i regelverket fra NFF at ordet skal sanksjoneres slik. Slik som i disse eksemplene;

«Regelverket tilsa rødt kort» (Dommerens alder over 39, 11+års erfaring, spilleren var over 18 år).

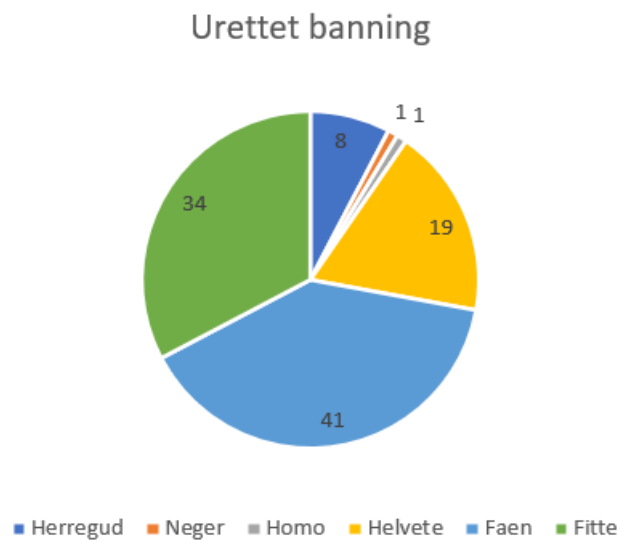
«Fordi det ikke er tillat med nedsettende bemerkninger knyttet til kjønn, etnisitet eller legning. Enhver slik bemerkning skal gis rødt kort (og slik praktiseres det i Oslo Fotballkrets, noe som gir få utvisninger også» (Dommerens alder: over 39, 11+ års erfaring, spillerens var over 18 år).

4.2 Personrettede banneord

Figurene under deler banneordene inn etter i hvor mange bannesituasjoner de har blitt sanksjonert med milde eller sterke sanksjoner. De milde sanksjonene er muntlig tilsnakk, eller ingen sanksjon, mens de sterke er gult eller rødt kort. Figur 6 viser hvor mange tilfeller banneordet har av gult og rødt kort, mens figur 7 viser hvor mange tilfeller banneordet har gått usanksjonert eller blitt sanksjonert med muntlig tilsnakk. Jeg benevner figur 6 som «rettet banning» og figur 7 som «urettet» banning på grunn av styrkegraden på sanksjonen banneordene har mottatt. Begrunnelsen på dette finner man i kapittel 3.2.2.



Figur 6: fordeling av bannesituasjoner hvor banneordene har blitt vurdert som rettet gjennom sterke sanksjoner (n= 44)



Figur 7: fordeling av bannesituasjoner hvor banneordene har blitt vurdert som urettet gjennom svake sanksjoner (n= 104)

Figur 6 viser at banneordene som har blitt sanksjonert som rettet i flest tilfeller er *fitte*, *homo* og *neger*. *Fitte* har blitt sanksjonert som rettet banning 16 ganger. *Homo* har blitt sanksjonert som rettet banning 13 ganger, og *neger* har blitt sanksjonert som rettet banning 9 ganger.

Figur 7 viser at *faen*, *fitte*, *helvete* og *herregud* er ordene som har blitt sanksjonert som urettet banning i flest tilfeller i undersøkelsen. *Faen* har blitt sanksjonert som urettet i 41 bannesituasjoner. *Fitte* har blitt sanksjonert som urettet i 34 bannesituasjoner. *Helvete* har blitt sanksjonert som urettet i 19 situasjoner og *herregud* har blitt sanksjonert som urettet i 8 bannesituasjoner.

4.3 Fotballspillernes alder som variabel

I denne delen var det ikke mulig å benytte alle 189 bannetilfellene på grunn av at på side 2 av undersøkelsen hadde ikke informantene mulighet til å besvare hvilken aldersgruppe spillerne var i. Tabell 2 viser derfor en oversikt over bannesituasjonene, som det er mulig å vite alderen til fotballspillerne i. Tabellen er grunnlaget for hele delkapittel 4.3.

Utg. ban+sank+alders	Jeg sanksjonerte ikke	Muntlig tilsnakk	Direkte frispark	Indirekte frispark	Gult kort	Rødt kort	Totale tilfeller
Lesbe	0	0	0	0	0	0	0
Fuck	1	0	0	0	0	0	1
Kødd	0	1	0	0	0	0	1
Mongo	0	1	0	0	0	0	1
Annet banneord	0	1	0	0	2	1	4
Jævel	1	0	0	0	1	1	3
Hore	0	0	0	0	0	4	4
Homse	0	1	0	0	1	4	6
Herregud	2	0	0	0	0	1	3
Neger	0	1	0	0	0	3	4
Homo	0	0	0	0	0	7	7
Helvete	7	1	0	0	1	1	10
Faen	15	16	0	1	2	0	34
Fitte	10	14	0	0	1	10	35
Total	36	36	0	1	8	32	113

Tabell 5: dataene for bannesituasjonene som var mulig å vite alderen på fotballspillerne

4.3.1 Sanksjonering av fotballspillere i aldersgruppen 6-13 år

Tabell 3 viser at i aldersgruppen «6-13 år» var banneordet *faen* det mest frekvente, deretter *helvete*. *Faen* oppsto i fire bannesituasjoner, og *helvete* i to. *Fitte* oppsto i én bannesituasjon og *homo* oppsto ikke i noen bannesituasjoner. Tabellen viser også at *faen* sanksjonert to ganger med muntlig tilsnakk og to ganger uten noen sanksjon. *Helvete* ble sanksjonert en gang med rødt kort og en gang uten noen sanksjon. I undersøkelsen var det ingen situasjoner hvor banneordet *homo* ble nevnt.

Situasjonen hvor banneordet *fitte* oppsto skiller seg delvis fra de andre. I kommentaren som ble vedlagt situasjonen kommer det frem av det ikke kun var *fitte* som ble sagt, men *neger fitte*. Til tross for at dette kan bli vurdert som en «sterkere» banning, ble banningen sanksjonert mildt.

Tabell 3 viser at spillere i aldersgruppen «6-13 år» hadde flere svake sanksjonerte bannesituasjoner (3 muntlig tilsnakk, 3 ikke sanksjoner), enn sterke (1 rødt kort) blant de mest brukte banneordene.

Aldersgruppen «6-13 år» er aldersgruppen med færrest rapporterte bannesituasjoner. Det gjenspeiles i banneordene jeg tar tak i. På grunn av det er det vanskelig å vurdere dette som representativt innenfor aldersgruppen. Man kan derimot sammenligne det opp mot resultatene fra de andre aldersgruppene.

6-13 år	Ikke sanksjonert	Muntlig tilsnakk	Gult kort	Rødt kort	Total
Fitte	0	1	0	0	1
Helvete	1	0	0	1	2
Neger	0	0	0	2	2
Faen	2	2	0	0	4
Total	3	3	0	3	9

Tabell 6: banneord og sanksjoner i aldersgruppen 6-13 år.

Tabell 4 viser at banneordene *faen* og *fitte* ordene som har oppstått i flest bannesituasjoner. Man kan se at de generelle tendensene gjenspeiles i tabell 3, gjennom at *faen* har blitt sanksjonert med milde sanksjoner. *Fitte* har også fått like mange strenge sanksjoner (et gult kort og fire røde kort), som milde sanksjoner (1 usanksjonert, og 4 muntlig tilsnakk).

Tabell 4 viser også at spillere i aldersgruppen 14-17 år har fått 18 svake sanksjoner (7, ikke sanksjonert, 11 muntlig tilsnakk) og 11 sterke sanksjoner (4 gule kort og 7 røde kort) for banning.

14-17 år	Jeg sanksjonerte ikke	Muntlig tilsnakk	Gult kort	Rødt kort	Total
Helvete	1	0	1	0	2
Homo	0	0	0	3	3
Fitte	1	4	1	4	10
Faen	5	7	2	0	15

Tabell 7: banneord og sanksjoner i aldersgruppen 14-17 år.

Tabell 5 viser en oversikt over de mest brukte banneordene blant spillere over 18 år. *Fitte* ble brukt hyppigst, med 24 bannesituasjoner. *Faen* oppsto i 15 bannesituasjoner. *Helvete* i 6 bannesituasjoner og *homo* i 4 bannesituasjoner.

I aldersgruppen «over 18 år» er banneordet *fitte* brukt i flest bannesituasjoner (24 situasjoner). Fordelingen mellom sterke og svake sanksjoner i dette utvalget av ord og denne aldersgruppen er 39 svake sanksjoner (22 ikke sanksjonert, 17 muntlig tilsnakk) og 10 sterke sanksjoner (10 røde kort).

Over 18 år	Jeg sanksjonerte ikke	Muntlig tilsnakk	Gult kort	Rødt kort	Total
Homo	0	0	0	4	4
Helvete	5	1	0	0	6
Faen	8	7	0	0	15
Fitte	9	9	0	6	24

Tabell 8: banneord og sanksjoner i aldersgruppen over 18 år

4.4 Informantenes kommentarer

I undersøkelsen hadde informantene mulighet til å svare i fritekst hvorfor de sanksjonerte slik de gjorde. Av de 189 totale bannesituasjonene hadde 89 av dem en kommentar lagt ved. Alle kommentarene er også hentet fra bannesituasjoner fra herrefotballen.

4.4.1 Kommentarer til sanksjonen: muntlig tilsnakk

I kommentarene som var knyttet til muntlig tilsnakk forklarte dommerne ofte at de bruke sanksjonen tidlig i kampen for å forhindre at spilleren gjentok banneordet. Dommerne brukte sanksjonen for å vise ovenfor spillerne hva slags språkbruk dommeren vurderte som upassende. Her er to eksempler på kommentarer som var lagt ved bannesituasjoner hvor dommeren bruke muntlig tilsnakk som sanksjon:

«For å gi en advarsel om hvilket språkbruk jeg ønsker/ikke ønsker i kampen.»

(Dommer over 39 år, under 1 års erfaring, spiller var over 18 år, *faen* var ordet som ble sagt).

«Utrop etter feilpassing. Ikke rettet mot noen. Ga beskjed om at vi ikke vil har slikt

språk. Det stoppet.» (Dommer over 39 år, 5-10 års erfaring, spiller var over 18 år, *fitte* var ordet som ble brukt).

I bannesituasjoner der banningen ble vurdert som en spontan reaksjon, ble muntlig tilsnakk brukt som sanksjon. Dommeren mente selv at man det ikke er nødvendig å sanksjonere strengene når banningen skjer på en slik måte. Det ser man i følgende kommentar:

«Spontan reaksjon fra en voksen mann i sensor fotball.» (Dommer over 39 år, 11+ års erfaring, spiller over 18 år, *helvete* var ordet som ble sagt).

4.4.2 Kommentarer til sanksjonen: gult kort

Kommentarene knyttet opp mot gult kort var «upassende oppførsel», «det er uakseptabelt/upassende» eller lignende. Her er noen eksempler på situasjoner hvor dommeren forklarte bruken av gult kort på denne måten.

«Uakseptabel oppførsel.» (Dommer mellom 19-28 år, under 1 års erfaring, spiller over 18 år, *faen* var ordet som ble sagt).

«Det er ikke lov.» (Dommer over 39 år, 11+ års erfaring, spiller mellom 14-17 år, *fitte* og flere var ordene som ble sagt²).

«Fordi dette er ikke akseptabelt og vi skal ikke ha slikt miljø.» (Dommer mellom 19-28 år, mellom 1-4 års erfaring spiller mellom 14-17 år, *faen* var ordet som ble sagt).

4.4.3 Kommentarer til sanksjonen: rødt kort

I bannesituasjoner hvor dommeren brukte rødt kort var det flest kommentarer lagt ved. Tre faktorer som gikk igjen var at banneordene ofte ble vurdert som personrettet, stigmatiserende eller at dommeren mente at ordet var for grovt. Alle kommentarene er knyttet til bannesituasjoner som har blitt sanksjonert med rødt kort;

«Banning som spontan reaksjon går som regel fint, men med tilsnakk om det blir lengre enn det. Spiller som ble vist ut ble taklet, fikk frispark begynte å kjeft på meg med diverse banneord før jeg spurte han om det er noe mer du vil si, han valgte da å kalle meg enn jævla homo som endte da med rødt kort.» (Dommer mellom 29-38 år, spiller på mellom 14-17 år, ordene som ble sagt var bl.a jævla homo, hore og jævla bonde).

Jeg tolker «men med tilsnakk om det blir lengre enn det» fra kommentaren over som at dommeren tar tidspunktet banningen skjer på inn i vurderingen av sanksjoneringen av banningen. Det virker som at dommeren vil bruke sanksjonen, muntlig tilsnakk, om

banningen skjer senere enn når en spontan reaksjon ville oppstå. Følgende kommentarer er også knyttet mot bannesituasjoner hvor *rødt kort* ble benyttet:

«*Grovt og sjikanerende språkbruk ihht regelverk*» (Dommer mellom 19-28 år, 5-10 års erfaring, spiller var over 18, *fitte* var ordet som ble sagt).

«*Blasfemi*» (Dommer over 39 år, 11+ års erfaring, spiller over 18 år, *herregud* var ordet som ble sagt).

«*Rasisme er ikke tillatt på fotballbanen*» (Dommer mellom 19-28 år, 5-10 års erfaring, spilleren over 18 år, *neger* var ordet som ble sagt).

«*Ble sagt mot annen spiller, etter duell.*» (Dommer over 39 år, 11+ års erfaring, spiller mellom 14-17 år, *homo* var ordet som ble sagt).

I dommernes forklaring på sanksjonen argumenterer dommerne ulikt. Noen mener at ordene er helt vanlige å bruke, mens andre mener banneordene er provoserende. Dette var særlig når fotballspillerne brukte ordet *fitte*. Flere dommere mener at ordet kan sanksjoneres etter regelverket som, «*språk (...) som er grovt krenkende eller fornærmende*» (NFF,2023b).

Man kan også se at banneord som er personrettet sanksjoneres med rødt kort, både når det er rettet mot dommeren og andre spillere. I kommentaren som handler om bannesituasjonen rettet mot en annen spiller, blir banningen først og fremst vurdert som rettet.

Vurderingen til dommeren som sanksjonerte *herregud* med *rødt kort*, er interessant ettersom det ikke blir presisert om banneordet var rettet, eller ikke. Dette er også den eneste bannesituasjonen hvor *herregud* blir sanksjonert strengt. Derfor har jeg valgt jeg å ta det med.

4.5 Intervju med sportskommentator

Intervjuet med Mina Finstad Berg viser banningen i fotballen fra et overordnet plan. De to hovedfunnene fra intervjuet er hvor frekvent banningen er i fotballen, og hvilke konsekvenser banning på fotballen kan ha utenfor fotballbanen.

4.5.1 Banneordenes frekvens i fotballen

I intervjuet påpeker Berg at hun ville vært overrasket om det ikke er banning i alle fotballkamper. Hun begrunner dette i at det er mye adrenalin og følelser involvert i sporten og at banningen er en naturlig del av sporten, men at man må ha grenser for når banningen blir nedsettende.

Hun forklarer videre at som sportskommentator så sitter man for langt unna banen til å kunne høre banningen som blir sagt av spillerne. For å fremdeles kunne forstå hva som blir sagt, kan man lese på spillernes lepper for å finne ut av hva slags banning som blir brukt.

Ordene Berg oppfatter som mest vanlig er *fuck off*, *fuck* og *go to hell*. I en norsk kontekst trekker hun også inn *faen* og *helvete* som vanlige ord. En grunn til at hun mener de engelske ordene er mer vanlig fordi at TV2s lisenser omfatter utenlandske fotballkamper i større grad enn de norske. Konsekvensen av dette er at hun kommenterer flere utenlandske fotballkamper gjennom TV2, enn norske.

Hun mener også at de vanligste bannesituasjonene skjer i herrefotballen, hvor spillerne banner til seg selv fordi de selv gjorde en spillteknisk feil, som f.eks å bomme på ballen eller gjøre en dårlig pasning.

4.5.2 Sanksjonering av banneordene i fotballen

Berg opplever at sanksjonering mot banning ikke skjer så ofte. Men når det skjer er det muntlig tilsnakk eller gult kort som er de vanligste sanksjonene. Hun mener også at det er vanligere å sanksjonere banning rettet mot dommeren, enn mellom to spillere.

Hun viser også til situasjoner hvor banningen får en ny dimensjon gjennom at banningen får konsekvenser, utenfor fotballbanen. Et eksempel hun trekker frem er bannesituasjonen hvor Flamur Kastrati kalte fotballtreneren Dag-Eilev Fagermo for «*jævla soper*» i en fotballkamp,

og fikk sanksjoner for det utenfor fotballkampen. Saken ble fanget opp i media og det ble publisert flere artikler om hendelsen (Arntzen et al., 2020). Hendelsen resulterte i at Kastrati ble utestengt fra fire fotballkamper. Hun mente dette var en korrekt måte å sanksjonere banningen på, på grunn av at banningen inngår under «homohets», som man ønsker å unngå i fotballen. Hendelsen skiller seg fra annen sanksjonering ved at sanksjonen for banningen strekker seg utover kampen banningen skjedde i.

4.5.3 Når kan man sanksjonere banneord i fotball?

I intervjuet mente Berg at man burde sette en grense mellom hva hun kaller «generelle banneord» og personrettede banneord. Sanksjoneringen bør skje når personrettede ord brukes. Hun mener dette kan være positivt på to måter. Den første er at man sørger for at fotballbanen forblir en trygg arbeidsplass, gjennom at de slipper å utsettes for trakasserende hets. Den andre grunnen er at tydelig sanksjonering av personrettede banneord kan ha en signaleffekt i fotballen. Signaleffekten skal være med på å skape en kultur hvor man frastår fra personrettet banning gjennom at det er tydelig at slik banning ikke ønskes.

OMB: «Hva mener du skal til for at banning skal sanksjoneres i fotball?»

MFB: «Jeg tror at man skal ha ganske høy takhøyde i fotballen. Jeg tror det er så mye adrenalin i fotballen at banning er en naturlig del av det. Men at grenser bør gå over det som er nedsettende, det som er diskriminerende. Enten det er banneord som er rasistiske, eller kan gå som homohets, eller for så vidt sexisme også. Men jeg tror det er der vi bør dra i grense. For det handler jo om både at fotballspillere og dommere skal ha et trygt arbeidsmiljø hvor de ikke utsettes for diskriminerende hets i arbeidsdagen sin, også handler det om de signaleffektene det sender ut til alle som ser på om hva det er greit og ikke greit å kalle hverandre.»

MFB: «Så det tror jeg at hvis jeg hadde bestemt, så ville jeg nok skilt mellom de generelle banneordene (...) *fuck, helvete, faen* og *dritt*. Og de som går mer på person (...) spesielt de som går mot gruppene som har vern i lovverket».

4.5.4 *Fitte* i intervjuet

Ettersom intervjuet ble gjennomført i etterkant av spørreundersøkelsen ønsket jeg også å spørre konkret om hennes opplevelse med ordet *fitte* i fotballen. Hun mener det er et vanlig ord å bruke i fotballen, men hun skiller mellom to måter å bruke det på. Den ene er å bruke det som egobanning hvor ordet er rettet mot seg selv eller rettet mot noen andre. Ved bruk av *fitte* som egobanning, vurderer hun det på linje som *fuck* og *faen* og derfor som ikke nedsettende. Men mot en kvinnelig dommer har ordet er en mye sterkere form banning. I en gitt situasjon blant to mannlige spillere ville hun ha sanksjonert med muntlig tilsnakk. Men om ordet hadde blitt vært rettet mot en kvinnelig dommer, ville hun ha sanksjonert mye strengere. Hun påpeker også at *fitte* kan brukes for å assosiere det kvinnelige som noe negativt, og i banning hvor dette skjer er dette verre. Derfor faller ordet *fitte* både som et ord som kan sanksjoneres kraftig og mildt avhengig av hvordan det blir sagt, til hvem og hvilket kjønn mottakeren har.

OMB: Har du vært borte i at *fitte* nevnes i fotballen?

MFB: Ja, ja, ja. Det er jo ganske vanlig. Men der også mener jeg at du må skille mellom det ordet på to ulike måter. Hvis det brukes som et generelt uttrykk for misnøye, på samme måte som man sier *fuck* [eller] *faen*, så da mener jeg at det bare er et kraftuttrykk, som ikke er nedsettende på noe vis, men det er på samme måte som du kan rope *balle* eller *fuck*. Det er noe annet enn hvis det brukes mot en kvinnelig dommer.

MFB: For det spørsmålet er, kan man tolke det ut fra den opprinnelige betydningen hvor man bruker det kvinnelige som noe negativ, som et skjellsord, eller er vi mer over i den generelle betydningen av at «fuck» bare betyr som generelt «ojsann». Det er en semantisk tolkning.

Hun viser til en mediasak hvor banneordet ble brukt personrettet og negativt ladet. Saken handlet om engelske fotballspilleren John Terry bruke *black cunt* personrettet. Saken endte i

retten hvor Terry ble utvist fra fire kamper og måtte betale en bot på 220,000 pund (Davies, 2012; Gibson,2012).

5 Diskusjon

I denne delen av oppgaven vil jeg diskutere funnene fra kapittel 5 ved å dele banning opp i seks måter banningen kan bli vurdert på. Jeg vil også trekke inn NFFs fotballregler og retningslinjer til dommerne på grunn av at dette er grunnlaget dommerne bygger sin vurdering på. Ved å trekke inn NFFs fotballregler og retningslinjer, vil man kunne se når dommerne bryter med vurderingen til NFF samtidig som man vil kunne se NFFs formelle måte å vurdere banning på.

Måten banning blir vurdert på i fotballen, er annerledes enn hvordan den blir vurdert på utsiden, men jeg vil i dette kapittelet se på hvordan det blir vurdert i fotballen for å se likheter i andre måter å vurdere banningen på.

For å fremheve de ulike perspektivene man kan vurdere banning ut ifra, har jeg delt diskusjonen inn i seks deler. Hver del skal se på et av perspektivene. De seks delene er: 1) rettet banning 2) Med utgangspunkt i talerens intensjon bak banningen 3) banning som spontan reaksjon 4) banning i overført betydning, 5) mottakerens opplevelse av banningen og 6) banningens selvstendige styrke.

5.1 Rettet banning

I fotballen blir banning ofte vurdert etter om banningen er rettet mot en annen, eller ikke. Dette kommer frem iblant annet i kommentarene i kapittel 4.4.1 og 4.4.3 hvor dommerne forklarer både at de sanksjonerte mildere fordi banningen ikke var rettet mot noen, og i kommentarer til bannesituasjoner som ble sanksjonert med utvisning. I flere av kommentarene uavhengig av hvordan de sanksjonerte, forklarte dommerne at de vurderte om banningen var rettet mot en annen spiller, eller ikke.

En måte å vurdere om banningen er rettet mot en annen spiller/person, eller ikke er ved å vurdere intensjonen til den som bruker banningen. Intensjonen bak banningen som blir brukt må være at mottakeren av banningen skal oppleve banningen som sjokkerende, sårende, krenkende eller oppleve andre negative følelser av banningen.

Noen banneord kan man argumentere for er naturlig personrettet. Disse banneordene kan brukes for å vise overgangen mellom å vurdere et banneord etter ordets selvstendige styrke og ved å bruke banneordet personrettet. I undersøkelsen kan man bruke hvordan banneordet *homo* ble sanksjonert som eksempel på hvordan banneordets selvstendige styrke, overlapper med bruken av ordet. En kan argumentere for at *homo* er et banneord som i sin natur er personrettet ved at det kan regnes som et gruppebasert skjellsord. I undersøkelsen blir dette gjenspeilet gjennom hvordan ordet har blitt sanksjonert, ved at det i alle bannesituasjoner ble sanksjonert med den strengeste sanksjonen (et av tilfellene ble rapportert som muntlig tilsnakk, men dommeren la til en kommentar som forklarte at han angret på vurderingen hans, kommentaren finner man i kapittel 4.15).

Er rettet banning, en måte å vurdere banning på som straffbar? Man kan argumentere for dette gjennom at det er enklere å vurdere språket som en måte å «skade» en annen person ved å kun legge vekt på om den er rettet mot en annen, eller ikke. Denne måten kan man finne igjen i NFFs fotballregler, retningslinjer og i Straffelovens §185. Dette blir gjort ved at måten banningen blir «bannet» på blir beskrevet på en måte som krever at den må være rettet mot en annen. At banningen er rettet mot en annen er avgjørende på om språkbruken kan vurderes som et brudd på reglene/loven. I straffelovens §185 kommer det frem gjennom at ytringen må fremsettes i en annens nærvær. Altså så krever loven at ytringen må skje på en slik måte at ytringen må bli avsendt på en slik måte at noen andre mottar den. Ordlyden er som følger:

«Den som i andres nærvær forsettlig eller grovt uaktsom **fremsetter** en slik ytring»
(Straffeloven, 2008, §185a-e).

I fotballen får dette konsekvensen at stigmatiserende, eller gruppebaserte skjellsord også blir sanksjonert med strengere sanksjoner. En måte å tolke dette på er ved å vurdere banneordene som «naturlig personrettede».

Er «rettet banning» en måte å vurdere banning på i regler? Rettet banning har i fotballreglene, dommerkommentarene, retningslinjene til dommerne, Straffeloven og i intervjuet med Berg blitt vurdert grensen mellom banning som bør sanksjoneres og ikke. I fotballreglene kommer dette frem gjennom at banning rettet mot en annen blir vurdert som «usportslig opptreden» og gir dommeren mulighet til å sanksjonere det.

5.2 Talerens intensjon bak banning

I denne delen vil jeg se på ulike måter å vurdere banning med utgangspunkt i taleren av banningen. Jeg vil vurdere denne måten å vurdere banningen på med utgangspunkt i fotballreglene og straffeloven. Formuleringene finner man også igjen i dommerkommentarene som refererer til fotballreglene når de beskriver hvordan de sanksjonerte bannesituasjonen.

De to ulike måtene å vurdere banningene på tar utgangspunkt i intensjonen til fotballdommeren eller opplevelsen av banningen til mottakeren. Jeg har valgt å vurdere dette under «rettet eller urettet» banning på grunn av at intensjonen bak banningen kan være definerende for om taleren hadde som intensjon at en annen skulle bli såret, sjokkert eller oppleve andre følelser av banningen.

I Bergs intervju forklarer hun at det bør være en «høy takhøyde» for banningen som skjer i fotballen fordi det er mye følelser og «adrenalin» som bidrar til at banning er en naturlig del av sporten. En måte å tolke denne delen av intervjuet på er ved å ta utgangspunkt i talerens intensjon bak banningen. Hun beskriver at banningen kan skje som konsekvens av følelser i fotballen og at man derfor bør ta intensjonen bak banningen i betraktning når dommeren vurderer om hen skal sanksjonere banningen eller ikke.

Denne måten å vurdere banningen på finner man igjen i dommerkommentarene og NFFs retningslinjer for dommere gjennom at slike situasjoner blir referert til «spontane reaksjoner».

5.3 Banning som spontan reaksjon

I undersøkelsen ble mange av banneordessituasjonene sanksjonert mildt fordi dommerne vurderte situasjonen som en «spontan reaksjon». Dette er også en formulering man finner igjen i NFFs fotballregler. I denne delen vil jeg drøfte hva som kan ligge bak vurderingen til dommerne.

Til tross for at det kun ble forklart hva en spontan reaksjon ikke er i undersøkelsen så er det fremdeles likhetstrekk i bannesituasjonene hvor formuleringen oppstår. De fleste bannesituasjoner som blir vurdert som «spontane reaksjoner» blir ofte sanksjonert svakere, med muntlig tilsnakk eller at de ikke blir sanksjonert.

I NFFs retningslinjer for fotballdommere finner man igjen formuleringen spontan reaksjon. Her blir en spontan reaksjon definert med ordlyden:

«hvis uttrykk for følelser er plutselige og meget kortvarig reaksjoner (eks: en enkel utpust ved en verbal reaksjon) samt ikke falle inn under de tre kulepunkter nevnt i forrige avsnitt, kan dette vurderes som en spontan reaksjon som dommere kan se bort ifra» (NFF, 2023d) («de tre kulepunkter nevnt i forrige avsnitt» blir sitert i kapittel 1.3.2).

Her blir *spontane reaksjoner* vurdert som «verbale reaksjoner som skjer meget plutselig og er meget kortvarig». Altså så blir banning som skjer, plutselig og innenfor et kort tidsrom vurdert som en verbal reaksjon «dommeren kan se bort ifra».

En måte å tolke denne vurderingen av «godkjente verbal reaksjoner» kan være at banning blir vurdert som en del av en hendelse, eller ikke. Ved at banning skjer som en umiddelbar reaksjon til en hendelse, kan dommeren vurdere banningen som en verbal reaksjon rettet mot hendelsen. Skjer banningen etter at en «hendelse» er over, kan intensjonen bak banningen bli vurdert som rettet mot de involverte i hendelsen istedenfor en del av hendelsen.

Spontane reaksjoner kan derfor også henge sammen med urettet banning gjennom at banningen ikke er rettet mot en annen person, men som en del av en hendelse. Banningen blir tolket som urettet fordi intensjonen bak banningen ikke er at den skal rettes mot noen andre. Intensjonen bak banningen er i hovedsak en følelsesmessig reaksjon fra personen som bruker banningen.

Ved å vurdere banningen som en verbal reaksjon, kan man påstå at man vurderer ordet i en overført betydning. NFF har møtt Anderson og Trudgills teori i midtveien og er med på at banning kan vurderes som en «verbal reaksjon», men NFF velger fremdeles å understreke at man fremdeles kan bli sanksjonert mot om man bruker nedlatende, eller krenkende ord mot andre.

Siden dommerne ikke ble spurt om å utdype hvordan man kan vurdere banning som «en spontan reaksjon», i undersøkelsen, blir man nødt til å tolke dette med utgangspunkt i kommentarene deres. Det nærmeste man kommer en utdypelse er gjennom dommerkommentarene som beskriver «spontane reaksjoner» som en kontrast til banning som er rettet mot en annen. Eksempler på dette finner man i kommentarene i kapittel 4.4.1 og kapittel 4.1.3.

Banning som blir vurdert som en spontan reaksjon kan bli vurdert som et emosjonelt utrop fra taleren i NFFs retningslinjer. Derfor henger bannesituasjoner som blir vurdert som *spontane reaksjoner* sammen med banning i overført betydning. Berg mener også at det skal være en «høy takhøyde» for sanksjoneringen av banneord i fotballen. En måte å tolke utsagnet på er ved å vurdere om banningen som er rettet banning i fotball, som en hjemmel for at dommeren kan sanksjonere banningen. Sitatet finner man i kapittel 4.5.3.

5.4 Banning i overført betydning

En annen måte å vurdere banning med utgangspunkt i taleren, er ved å vurdere banningen som en «overført betydning». Banning i overført betydning bygger på Anderson og Trudgills

krav om at banneord ikke skal oppfattes bokstavelig (Andersson & Trudgill, 1990, s.53). En måte å forklare dette kravet på er ved å lage et skille mellom banneordet som blir brukt og dets semantiske betydning. En måte å vurdere banning på denne måten er ved at kan fraskriver taleren «ansvaret» fra ytringen som blir ytret.

Nestenbanning kan brukes som eksempel for å beskrive banning i overført betydning. Nestenbanneord kan være en realisering av banning i overført betydning ved at det brukes et annet banneord. Når banning brukes i overført betydning vurderer man banningen først som et «emosjonelt utrop» fra personen som bruker taleren. Derfor skiller man banneordet som blir brukt fra ordets semantiske betydning. Nestenbanning er en realisering av dette ved at den «overførte betydningen» til banneordet kommer til uttrykk gjennom nestenbanneordet.

I undersøkelsen kan man bruke måten *fitte* ble sanksjonert på som eksempel på hvordan banneord kan vurderes i en overført betydning. Dette er fordi det samme ordet blir vurdert både som et alvorlig brudd på fotballreglene, og som en naturlig del av spillet. Dommernes ulike vurderinger av ordet kan implisere at *fitte* kan vurderes på to ulike måter. Vurderingene bygger på kommentarene fra kapittel 4.1.2. De tre første kommentarene vurderer *fitte* som et hyppig brukt banneord, som dommerne valgte å sanksjonere med muntlig tilsnakk. De tre følgende kommentarene vurderer banneordet etter ordets semantiske betydning som referer til det kvinnelige kjønnsorganet. Disse dommerkommentarene var dommernes begrunnelse for sanksjoneringen de gjorde. Jeg har valgt å trekke frem disse seks kommentarene som eksempler fordi jeg har vurdert dem som representative for to måter å vurdere banneordet *fitte* på.

Berg vurderer *fitte* i fotballen med utgangspunkt i hvordan ordet brukes. Hun skiller mellom to måter å bruke banneordet på, den ene er som et «generelt uttrykk for misnøye» og den andre er som et personrettet skjellsord. Her trekker hun også inn et eksempel om at banneordet har en sterkere funksjon om det rettes mot en kvinnelig dommer. Hennes første måte å definere bruken av *fitte* kan tolkes som en urettet måte å bruke banneordet på, mens den andre kan tolkes som en personrettet måte å bruke banneordet på. Ved at *fitte* kan brukes som «et generelt uttrykk for misnøye» kan en tolke dette som at banneordet brukes i en

overført betydning gjennom at ordet brukes med intensjonen om at det har en annen betydning enn den semantiske. Derfor kan man tolke Bergs utsagn om at *fitte* kan brukes som et «generelt uttrykk for misnøye» som en måte å forklare at *fitte* kan brukes i en overført betydning.

Vurderingen av *fitte* i overført betydning kommer også frem gjennom hvordan banneordet har blitt sanksjonert. Dommerne i undersøkelsen har vurdert det samme banneordet både som et alvorlig brudd på fotballreglene, og som et lovlig ord å bruke i fotballen. I en av kommentarene i kapittel 4.1.2 blir banneordets overførte betydning forklart ved at dommeren vurderte ordet som en måte å uttrykke følelsene sine på. Dette er i likhet med Anderson og Trudgills måte å vurdere banning på som en ekspressiv og ikke etter banneordets semantiske betydning.

I Gøril Brataas masteroppgave har hun kommet frem til en lignende konklusjon, hvor hun forklarer at *fitte* kan ha blitt «grammatikalisert». Hun forklarer videre at banneordet har fått en mer eller mindre ren grammatisk funksjon fordi banneordet ikke lenger referer til det kvinnelige kjønnsorganet (Brataas, 2011, s.122). Dette viser at *fitte* kan bli vurdert som «noe annet» enn et synonym med det kvinnelige kjønnsorganet. At *fitte* er grammatikalisert kan være en radikal forklaring på hvordan banneordet brukes ettersom hun ikke spesifiserer hvilken grammatisk funksjon *fitte* får når det ikke referer til det kvinnelige kjønnsorganet. En kan heller peke mot Anderson og Trudgills måte å vurdere banneord som en overført betydning, når det ikke referer til det kvinnelige kjønnsorganet. Til tross for dette viser også Brataas undersøkelse at *fitte* kan brukes som banneord i en overført betydning, utenfor fotballbanen.

5.5 Mottakerens opplevelse av banningen

Motsetningen til å vurdere banningen etter talerens intensjon, er ved å vurdere banning etter mottakerens opplevelse. NFFs fotballregler vurderer banning fra dette utgangspunktet gjennom at de beskriver språkbruk som kan tolkes som «krenkende» og «fornærmende» som regelbrudd som kan medføre utvisning. Dette er fordi en ytring ikke kan være «krenkende» eller «fornærmende» om ingen har vurdert at ytringene kan oppfattes på denne måten.

Beskrivelsen av ordbruken defineres av mottakerens opplevelse av banningen og ikke intensjonen til taleren. I dette eksempelet vurderes altså banningen med utgangspunkt i at språkbruken blir vurdert som «krenkende» eller «fornærmende» av en av mottakerne av den.

I NFFs retningslinjer blir også «upassende språkbruk» vurdert etter mottakerens opplevelser. Dette kommer frem ved at de er tydelige på å stå imot gruppebasert skjellsord, også når banningen vurderes som en spontan reaksjon. Dommerkommentarene og hvordan dommerne rapporterte at de sanksjonerte banneordet *homo*, gjenspeiler dette. I alle bannesituasjonene hvor banneordet *homo* var rapportert, ble ordet sanksjonert med utvisning (i et av tilfellene ble det rapportert som at dommeren bruke en annen sanksjon, men angret. Derfor vurderer jeg alle situasjonene likt).

I Bergs intervju bruker hun en sammensetning av talerens intensjon og mottakerens opplevelse som avgjørende for om banningen bør sanksjoneres i fotballen. Hun forklarer at det bør være en «høy takhøyde» for banning i fotballen, men at grensen mellom banning som bryter med reglene og ikke bør settes når banningen brukes eller kan oppleves som rasistisk, diskriminerende eller på andre måter nedsettende. Bergs perspektiv får frem begge aktørene i banningen ved at hun mener at taleren bør gjøres ansvarlig for banningen hen bruker, samtidig som at man skal ta mottakerens opplevelse av banningen på alvor.

Balansen mellom talerens intensjon og mottakerens opplevelse av banningen finner man igjen i lovtekster gjennom hvordan bannehandlingen blir beskrevet. Gjennom hvordan bannehandlingen blir beskrevet blir det også forklart hvordan taleren ansvarliggjøres for å bruke banningen. I straffelovens §185 kommer det frem gjennom måten ytringen blir beskrevet på, «(...) den som setter frem en diskriminerende eller hatefull ytring» (Straffeloven §185, 2008). Siden taleren blir nevnt i denne delen av lovteksten, kan man si at ytringen blir vurdert med utgangspunkt i intensjonen til taleren og derfor også fra talerens ståsted. I fotballreglene blir taleren ansvarliggjort for banningen gjennom at «å bruke stemmebruk/benyttelse slagord som er krenkende/ forstyrrende» (NFF, 2023b).

For å vise overgangen mellom talerens intensjon og mottakerens vurdering av banneordet vil jeg trekke rettsakene mot komikerne Bernt Hulsker og Atle Antonsen for å vise hvordan banneord kan vurderes med utgangspunkt i mottakerens opplevelse.

Banning i overført betydning kan vise at banneord kan oppfattes ulikt. For å vise hvor komplisert denne vurderingen av banningen kan være, vil jeg sammenligne rettssaken mot komikeren Bernt Hulsker og rettssaken mot Atle Antonsen for å vise hvordan banningen kan vurderes ulikt.

Rettsaken mot Hulsker gitt ut på at han var tiltalt for hatefulle ytringer og hensynsløs adferd. Ifølge tiltalen skal Hulsker ha sagt «jævla neger» og «hvordan kan du be en hvit mann om å gå ut» til en vokter som jobbet på en karaokebar (Thommessen & Schwebs, 2022). Rettsaken endte i at Hulsker ble dømt for hatefulle ytringer og hensynsløs atferd (Fuglemsmo, 2022).

I november i 2022 ble Antonsen anmeldt av Sumaya Jirde Ali for å ha sagt at hun var «for mørkhudet til å være der». Saken ble senere henlagt og Antonsen kom tilbake i «rampelyset» få måneder senere. Antonsen mener selv at han har oppført seg dårlig, til tross for at saken ble henlagt (Hjellen et al. 2022). Under rettsakene ble begges ytringer vurdert som hatefulle og krenkende, men Hulskers ble vurdert som alvorligere enn Antonsens. Hulskers ytring fikk alvorligere konsekvenser fordi den ble vurdert som uprovosert, mens Antonsens ytring ble vurdert som en del av en konflikt. (Fuglemsmo, 2022).

Effekten banningen har kan derfor bli vurdert som en balansegang mellom talerens intensjon bak banningen og hvordan mottakeren opplever den. Intensjonen til taleren kan svekke effekten banningen har ved at man vurderer banningen som en ekspressiv og ikke som personrettet banning. Mottakerens opplevelse av banningen kan også henge sammen med banningens selvstendige styrke, gjennom blant annet hvordan man vurderer effekten til gruppebaserte skjellsord. Gruppebaserte skjellsord har blitt vurdert som sterkere, og blitt sanksjonert på denne måten i undersøkelsen. Dette er fordi dette er banneord som NFF vurderer som kraftige nok til at de ønsker å begrense bruken av dem i fotballen.

5.6 Vurdering av banneordenes selvstendige styrke

Når man vurderer banneord etter dets selvstendige styrke vil man forsøke å se bort fra konteksten banningen oppsto i. Dette er problematisk ettersom banning ofte er definert av konteksten den oppstår i og subjektive vurderinger av banneord. I denne undersøkelsen blir den selvstendige styrken til banneordene vurdert med utgangspunkt i hvor sterk sanksjon banneordet har mottatt av dommerne. Derfor vil jeg nå peke på ulike kommentarer fra kapittel 4.4.3 for å drøfte den selvstendige styrken til banneordene.

Ved å vurdere banneord etter dets selvstendige styrke tar man utgangspunkt i subjektive vurderingen av ordet gjennom at banneordet blir vurdert etter hvor upassende en *mener* at banneordet *er*. Kommentarene i kapittel 4.4.3 begrunner sanksjoneringen på denne måten. Dommerne forklarer gjennom kommentarene at de sanksjonerte *fitte* og *homo* med rødt kort fordi «bruk» av kjønnsorgan og rasisme ikke er tillat på fotballbanen. En annen dommer sanksjonerte *herregud* med utvisning fordi dommeren vurderte det som «blasfemi». Jeg tolker kommentarene som en vurdering av banneordet fordi de ikke utdyper om banneordet ble brukt mot en annen spiller. En slik måte å vurdere banneordet på kan bygge på subjektive vurderinger av i hvor stor grad samfunnstemaer er tabubelagt. På denne måten kan banneord som referer til mer tabubelagte samfunnstemaer, bli vurdert som sterkere.

En måte å vurdere banneord på er gjennom hyppigheten banneordet blir brukt. Denne måten bygger på et premiss som tilsier at banneord blir *svakere* eller får en svakere effekt, når det brukes hyppigere. Fjeld kommenterer dette i hennes banneordbok hvor hun mener at banning som blir brukt hyppig: «utsettes for betydningsslitasje, som gjør at tabustyrken avtar» (Fjeld, 2018, s.54).

Fellmanns artikkel i NRK diskuterer samme tema, med utgangspunkt i banneordet *fitte*. Hun trekker frem koblingen mellom banneord og tabuområder ved å vise at styrken til banneordet *fitte* gjenspeiler at kvinners seksualitet og underliv er et tabuområde (Fellmann, 2019). I artikkelen poengterer hun at styrken til banneordet gjenspeiler tabuområdet, kvinner seksualitet og underliv. Hun har derfor et ønske om å «normalisere» banneordet, for at «tabuområdet» også skal bli normalt å snakke om.

5.6.1 Vurdering av religiøse banneord.

Som nevnt så kan man vurdere banneord utfra tabuområdet, eller kategorien de er en del av. I denne delen skal vi se nærmere på hvordan religiøse banneord har blitt vurdert for å se hvordan kategorien har blitt vurdert i fotballen.

Med utgangspunkt i undersøkelsen kan man vise at religiøse banneord har stort sett blitt sanksjonert med milde sanksjoner. Dette gjenspeiler fotballreglenes vurdering av banning som ønsker å begrense personrettet banning. Man kan se dette på kommentarene man finner i kapittel 4.1.3 og 4.1.4.

Selv om religiøse banneord ofte vurderes svakere i fotballen, kan man bruke nestenbanning som eksempel på at religiøse banneord fremdeles har en styrke. Nestenbanning viser styrken religiøse banneord har ved at nestenbanneord tas i bruk fordi det er et behov for å unngå å bruke religiøse banneord. Det ironiske med nestenbanning, er at de involverte i banningen er klare over hva slags betydning som refereres til, selv om det er et annet ord som blir brukt. Man kan derfor diskutere om det er banning eller ikke, på grunn av at alle forstår hvilket banneord som blir brukt.

6 Avslutning

På grunn av at banning vurderes subjektiv, er den komplisert. Å ta høyde for både avsenderen og mottakeren når man vurderer banningen gir forskeren et uendelig hav av variabler å ta høyde for når man forsker på temaet.

I fotballen kan man se at banning først og fremst blir vurdert ut ifra dommerens vurdering av situasjonen. Dommeren vurderer situasjonen etter hvordan hen tolker intensjonen til taleren og etter mottakerens opplevelse av banningen. Intensjonen til taleren blir vurdert som om banningen har som intensjon å være rettet mot noen andre eller om det er en spontan reaksjon til en hendelse. I fotballreglene er NFF tydelige på at mottakernes opplevelse av banningen også skal være en del av vurderingen dommeren tar, av banningen. Mottakerens opplevelse av

banningen blir vurdert etter om banningen kan oppleves som støtende, fornærmende eller krenkende.

6.1 Svar på forskningsspørsmål

Her er svarene på forskningsspørsmålene mine:

1. Hvordan kan man vurdere styrken på et banneord?

Jeg har presentert seks måter å vurdere banning på: 1) som rettet banning, 2) Med utgangspunkt i talerens intensjon, 3) som spontan reaksjon, 4) som overført betydning, 5) Med utgangspunkt i mottakerens opplevelse og til slutt 6) med utgangspunkt i banningens selvstendige styrke. Disse seks måtene henger sammen med hverandre, men viser seks utgangspunkt i hvordan banningen kan vurderes.

Når man vurderer banningen som rettet henger dette også sammen med talerens intensjon ved at intensjonen til taleren er at den skal være rettet mot andre. Jeg velger å separere dem fordi rettet banning er en måte lovtekster kan vurdere banning. Man finner eksempel på dette i NFFs fotballregler og i Straffelovens §185 hvor bannehandlingen også involverer hvordan banningen blir ytret.

Når man vurderer banningen med utgangspunkt i talerens intensjon tar man utgangspunkt i hvorfor taleren velger å banne. Jeg har valgt å komme med to eksempler på dette som er at en kan velge å banne mot noen andre (altså rettet), eller bruke banningen som en verbal reaksjon på en hendelse. Dette kobler talerens intensjon mot banning i overført betydning. Når man vurderer banning med utgangspunkt i talerens intensjon, er det intensjonen bak banningen som påvirker effekten banningen kan ha.

Ved å vurdere banning som overført betydning, vurderer man betydningen av banneordet med utgangspunkt i konteksten banningen oppsto i. Når man vurderer banning som i en overført betydning ser man bort fra banningens semantiske betydning og vurderer banningen i hovedsak som et følelsesuttrykk fra taleren. En måte å rettfærdiggjøre dette er ved å veie talerens behov for å ha en følelsesmessig reaksjon, opp mot situasjonen taleren havnet i. På

denne måten kan man vurdere banningen som å ha en svakere effekt ettersom man vurderer banningen som en reaksjon.

Mottakerens opplevelse kan påvirke vurderingen av banningen. I fotballreglene kommer dette frem gjennom at ytringer som oppfattes som blant annet «krenkende» eller «fornærmende», er brudd på fotballreglene. Dette er vurderingen som tar utgangspunkt i mottakerens opplevelse av banningen fordi bruddene på reglene blir beskrevet med partisipper som krever at språkbruken må ha en reaksjon.

Til slutt kan man vurdere banning med utgangspunkt i dens selvstendige styrke. Dette kan gjøres ved at man vurderer «sjokkfaktoren» til banneord. I en større kontekst kan denne måten å vurdere banning på kan reflektere hvor tabubelagt ulike temaer er i samfunnet. Et eksempel på en slik måte å vurdere banning på kan være ved å si at *fitte* er et «styggere» ord enn *faen*. Det som gjør denne måten å vurdere banning på komplisert er på grunn av at det er en subjektiv måte å vurdere banning på. Banningens selvstendige styrke er preget av den enkeltes holdninger til banningen som blir brukt og i hvilken kontekst banningen oppstår.

2. Hvordan henger kontekst og banneord sammen

Fotballreglene, dommernes sanksjonering av banneord og dommernes kommentarer til de ulike bannesituasjonene kan vise hvordan banneord og fotballkonteksten henger sammen. Fotball og banning henger sammen ved at banningen blir vurdert etter dommerens vurdering av bannesituasjonen. Dommerens vurdering av bannesituasjonen bygger på NFFs fotballregler som gir føringer for hvordan dommeren skal sanksjonere banningen.

Kontekst og banneord henger sammen gjennom hvordan de involverte aktørene tolker banningens betydning, verdiladning og intensjon. Talerens behov for å banne henger sammen med kontekst gjennom at konteksten kan få skape et behov for å uttrykke seg. Dette kan skje ved at taleren ønsker å rette banning mot en annen, mot seg selv eller mot hendelsen som har oppstått. I fotballen blir dette vurdert fra om banningen skal vurderes som en spontan

reaksjon, eller som rettet banning. Banningens selvstendige styrke og mottakerens opplevelse av banningen henger sammen med kontekst gjennom at man kan vurdere styrken til banningen med utgangspunkt i hvordan den oppleves av andre.

6.2 Konklusjon

Med denne studien har jeg ønsket å bidra til en bedre innsikt i hvordan man vurderer bruken av banneord. Gjennom å vurdere banningen med utgangspunkt i hvem som banner, hvorfor banningen blir gjort og hvordan banningen oppleves, vil man kunne få bedre innsikt i effekten banningen har får de involverte.

Avslutningsvis vil jeg håpe at studien har bidratt til å inspirere andre til å forske videre på norske banneord. Banneord er en stor del av språket vårt og det er merkelig at det er lite forskning på området. Jeg håper derfor at studien bidrar til en økt interesse for forskning på norske banneord og at inndelingen i måter å vurdere banning på gjør det enklere å sette ord på hvorfor banning vurderes på måten den gjør.

Litteraturliste

- Andersen, Ø. (1995). *I retorikkens hage*. Universitetets forlag.
- Andersson, L.G & Trudgill, P. (1990). *Bad language*. Blackwell.
- Arntzen, M., Vesteng, C., Friberg, J., Johannessen, B, A., Gamlem, M. & Gjerde, Y. (2020,25. oktober). *Flamur Kastrati til Dag-Eilev Fagermo: - Hold kjeft, jævla soper*. VG
<https://www.vg.no/sport/fotball/i/vAAQKw/flamur-kastrati-til-dag-eilev-fagermo-hold-kjeft-jaevla-soper>
- Austin, J.L. (1962). *How to do things with words*. Cambridge university Press
- Bakken, A. (2017). *Banneord ruller som en dansende engel på tungen min: Ei sosiolingvistisk undersøkning av bruk av og haldningar til banning blant ungdom på jæren*, [Masteroppgave, Universitetet i Stavanger], UiS Brage.
<https://uis.brage.unit.no/uis-xmlui/handle/11250/2447311>
- Bell, A. (2014). *The guide to sociolinguistics*. Chichester: Wiley Blackwell.
- Berg, M. F. (2016). *Tull og tøv fra Stortingets talerstol En studie av uparlamentarisk språk* [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/54020>
- Berndt, A. (2019, 6.november). *The fuck expletive is spreading across the world*. Uppsala universitet.
<https://www.uu.se/en/news/archive/2019-06-10-the-fuck-expletive-is-spreading-across-the-world>
- Bowern, C. (2015). *Linguistic Fieldwork A Practical Guide* (2. utg). Palgrave Macmillan.
- Brataas, G. (2011). «Jeg føler ikke at jeg egentlig er en sånn person som banner»: *En studie av ungdommers bruk av tabuutfordrende ord og uttrykk i et identitetsperspektiv*. [Masteroppgave, Universitetet i Oslo]. DUO.
<https://www.duo.uio.no/handle/10852/32376>
- Caprona, Y. D. (2013). *Norsk etymologisk ordbok tematisk ordnet*. Kagge forlag.
- Coats, S. (2021). *Bad language in the nordics: profanity and gender in a social media corpus*, *Acta Linguistica Hafniensia*, 53:1, 22-57,
<https://doi.org/10.1080/03740463.2021.1871218>
- Davies, C. (2012, 9. juli), *John Terry Case: racist abuse or sarcastic banter*, *The Guardian*,
<https://www.theguardian.com/football/2012/jul/09/john-terry-case-racist-language>
- Fjeld, R. V. (2002), *Om banning og sverting*, (s. 152- 166) *Maal og minne* 2.
- Fjeld, R. V. (2018). *Norsk banneordbok*. Oslo: Humanistisk forlag.

- Fjeld, R. V. (2020). *Om dokumentasjon av bannevokabular i Norsk banneordbok*. LexicoNordica, 27, (s. 35-56.) <https://www.duo.uio.no/handle/10852/85858>
- Fellmann, T. F. (2019, 2. mars). Fitte er ikke et stygt ord. *NRK*. <https://www.nrk.no/ytring/fitte-er-ikke-et-stygt-ord-1.14449137>
- Fuglemsmo, T. (2022). *Grensen mellom ytringsfrihet og hatefulle ytringer – Hvorfor ble Bernt Hulsker dømt og ikke Atle Antonsen?*. Adnor Advokat. <https://www.adnor.no/b/2704/grensen-mellom-ytringsfrihet-og-hatefulle-ytringer-hvorfor-ble-bernt-hulsker-domt-og-ikke-atle-antonsen#:~:text=TV%2Dpersonlighet%20og%20tidligere%20fotballspiller,vektere%20om%20%C3%A5%20forlate%20lokalet>
- Gibson, O. (2012, 5. oktober). *John Terry's defence was improbable, implausible and contrived, says FA*. The Guardian. <https://www.theguardian.com/football/2012/oct/05/john-terry-fa-written-reasons>
- Grunnloven. (2023). *Kongeriket Noregs grunnlov (LOV-1814-05-17)*. Lovdata. <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1814-05-17-nn>
- Hasund, I. K. (2005). *Fy farao! Om nestenbanning og andre kraftuttrykk*. Cappelen Damm.
- Hasund, I. K. (2006). *Ungdomsspråk*. Fagbokforlaget.
- Heldman, D. (2017, 17. mars). «*Cursing, cards and communication*». Ask a Soccer Referee. <http://www.askasoccerreferee.com/cursing-cards-and-communication/>
- Hjellen, B., Hestenes, S. G., Øvrebø, E. F., Vartdal, Å. & Acharki, F. (19. november, 2022). Det han er mest opptatt av nå, er at henleggelsen ikke medfører mer ubehag. *NRK*. <https://www.nrk.no/norge/saken-mot-atle-antonsen-er-henlagt-1.16186183>
- Hudson Jr., D. L. (2009). *Cohen v. California (1971)*. The First Amendment Encyclopedia. <https://www.mtsu.edu/first-amendment/article/295/cohen-v-california>
- Hughes, G. (2006). *An encyclopedia of Swearing: The social history of Oaths, profanity, foul language, and ethic slurs in the english speaking world*. Routledge.
- IFAB. (2023a). *About the laws*. The IFAB. <https://www.theifab.com/laws/latest/about-the-laws/>
- IFAB, (2023b). *Law 12 Fouls and Misconduct*. The IFAB. <https://www.theifab.com/laws/latest/fouls-and-misconduct/>
- Jay, K. L., & Jay, T. B. (2013). *A child's garden of curses: A gender, historical, and age-related evaluation of the taboo lexicon*. *The American Journal of Psychology*, 126(4), (s. 459–475.) <https://doi.org/10.5406/amerjpsyc.126.4.0459>

- JIF. (2023). *Fair play*. fotball.jif.no.
<https://fotball.jif.no/next/p/50857/fairplay>
- Kvittingen, I. (2018, 21. juni). *Norges første banneordbok: slik banner vi*. Forskning.
<https://forskning.no/kultur/norges-forste-banneordbok-slik-banner-vi/1125663>
- Lanza, E. (2008). *Selecting Individuals, Groups and Sites* I Wei, li. & Moyer, M. G. (Red.), *The Blackwell Guide to Research Methods in Bilingualism and Multilingualism* (s. 73-87). Blackwell Publishing ltd
- Ljung, M. (1987). *Banning i norsk, svensk og 18 andre språk*. (Hilt, T. Overs.). Universitetsforlaget AS
- Milwood-Hargrave, A. (2000, desember). *Delete expletives?* BBC.
http://www.biblit.it/wp-content/uploads/2014/08/ASA_Delete_Expletives_Dec_2000-2.pdf
- NFF. (2022). *Uønskede hendelser i norsk fotball 2022* Fotball.no.
<https://www.fotball.no/globalassets/samfunnsansvar-og-verdier/uonskede-hendelser-i-norsk-fotball-2022.pdf>
- NFF. (2023a). *Regel 5 – Dommeren*. Fotball.no.
<https://www.fotball.no/lov-og-reglement/spilleregler/spilleregler2/#143689>
- NFF. (2023b). *Regel 12 – Feil og overtredelser*. Fotball.no.
<https://www.fotball.no/lov-og-reglement/spilleregler/spilleregler2/#143753>
- NFF. (2023c). *Fair play i klubb*. Fotball.no.
<https://www.fotball.no/fotballens-verdier/fair-play/fair-play-tiltak-i-klubb/#Toppen>
- NFF. (2023d). *Retningslinjer for 2023*. Fotball.no.
<https://www.fotball.no/globalassets/dommer/retningslinjer/2023-retningslinjer.pdf>
- NFF. (2023e). *NFFs varslingskanal*. Fotball.no.
<https://www.fotball.no/fotballens-verdier/2022/nffs-varslingskanal/>
- Nilstun, C. (2019). Store norske leksikon. <https://snl.no/mongoloid>
- Schilling, N. (2018). *Surveys and interviews*. I Podesva, R. J. & Sharma, D. (red.) *Research Methods in Linguistics* (s. 96-115). Cambridge University Press
- Searle, J.R. (1969). *Speech acts: an essay in the philosophy of language*. Cambridge University press
- Shakiba, N. (2014). *Swearing: A Cross-Cultural Linguistic Study* by Magnus Ljung Reviewed by Nooshin Shakiba (s. 183-187). Equinoxonline.
<https://doi.org/10.1558/sols.v8i1.183>

- Skjelsvik, S., Danielsen, D. J., Kristoffersen, K. J., Klevjer, C. A., Rønning., I. K., & Tjøflot, E. (2022, 15. november). *Politianmelder Atle Antonsen for rasisme: - Sa jeg var for mørkhudet til å være der*. NRK.
<https://www.nrk.no/nordland/sumaya-jirde-ali-politianmelder-atle-antonsen-for-rasisme-1.16180349>
- Slåtten, H.A., Anderssen, N. & Holsen, I. (2009). *Nei til «Homo!» og «Hore!» i ungdomsskulen Lærarettleing om førebygging og handtering av kjønnsrelatert mobbing, homofobisk erting og seksuell trakassering*. Hemil-senteret. Universitet i Bergen
- Rathje, M. (2010). *Generationssprog*. Dansk Sprognævns skrifter.
- Rathje, M. & Jensen, J. N. (2022, 26. april). *Generationernes holdninger til bandeord -10 år senere*. Dansk Sprognævn.
<https://dsn.dk/nyt-fra-sproгнаevnet/maj-2022/generationernes-holdninger-til-bandeord-10-aar-senere/>
- Svennevig, J. & Hasund I. K. (2018). "Kapittel 2: uformelt talespråk". I Sandøy, H. (red.), Nesse, A., Bjordal, S. H. & Rognes, S., "Norsk språkhistorie". (s.123-163). Novus
- Straffeloven. (2023). *Lov om straff* (LOV-2005-05-20-28). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2005-05-20-28>
- Thommessen, J. K. & Schwebs, I.J.R. (6. oktober 2022). Bernt Hulsker i retten: Aktor ber om betinget fengselsstraff. NRK.
<https://www.nrk.no/norge/bernt-hulsker-i-retten -tiltalt-for-hatefulle-ytringer-mot-dorvakt-1.16125214>
- USSF. (2014). *Advice to Referees 2013-2014*. Soccerrefereeusa.
<https://soccerrefereeusa.com/wp-content/uploads/2018/12/atr14.pdf>
- Wessel- as, J., Fladmoe, A. & Nadim, M. (2016). «Hatefulle ytringer. Delrapport 3: Grenseoppgangen mellom ytringsfrihet og strafferettslig vern mot hatefulle ytringer. Institutt for samfunnsforskning.
http://urn.nb.no/URN:NBN:no-nb_digibok_2021073048026

Vedlegg

Vedlegg 1 spørreskjema til fotballdommere



Banning i fotball

På denne siden samler jeg inn noen opplysninger om deg. Spørsmålene etterfulgt med * må besvares

Hvilket kjønn har du?

- Mann
- Kvinne
- Annet
- Ønsker ikke å oppgi

Hvor lenge har du vært dommer? (Antall år)

- Under 1 år
- 1-4 år
- 5-10 år
- 11-43 år

Hvor gammel er du?

- Under 18
- 19-28
- 29-38
- Over 39

Hvilket dommerkurs har du gjennomført?

- Ingen
- Klubbdommerkurs
- Rekrutteringsdommer

Du vil nå ha mulighet til å beskrive situasjonene banningen skjedde i. I undersøkelsen har du mulighet til å vise to ulike bannesituasjoner, en på denne siden og en når du trykker på "neste".

Hvilket banneord/tabuord ble sagt av spilleren?

Om banneordet som ble nevnt i denne situasjonen ikke står på listen, har du mulighet til å føre det inn under i fritekst

- Faen
- Helvete
- Jævel
- Fitte
- Fuck
- Homse
- Homo
- Lesbe
- Neger
- Herregud



Hore
Kødd
Mora di
Mongo
Annet banneord/tabuord (skriv i boksen under)

Annet banneord/tabuord**Hvordan sanksjonerte du?**

Muntlig tilsnakk
Direkte frispark
Indirekte frispark
Gult kort (advarsel)
Rødt kort (utvisning)
Jeg sanksjonerte ikke

Skjedde banningen i herre,- eller kvinnefotball?

Herrefotball
Kvinnefotball

I hvilken aldersgruppe skjedde banningen?

6-13 år
14-17 år
Over 18 år

Hvorfor sanksjonerte du slik du gjorde?

Om du ikke sanksjonerte, har du mulighet til å forklare det i spørsmålet under

Hvorfor sanksjonerte du ikke?

Denne siden er for deltagere som ønsker å dele to saker. Ønsker du ikke å dele to saker, kan du overse denne siden

Hvilket banneord/tabuord ble sagt av spilleren?

Om banneordet som ble nevnt i denne situasjonen ikke står på listen, har du mulighet til å føre det inn under i fritekst

Faen
Helvete
Jævel
Fitte
Fuck
Homse
Homo
Lesbe
Neger

Skillet mellom side 1 og 2 i undersøkelsen er mellom spørsmålene «hvorfor sanksjonerte du ikke?» og «hvilket banneord/tabuord ble sagt av spilleren?»



Herregud

Hore

Kødd

Mora di

Mongo

Annet banneord/tabuord (skriv i boksen under)

Annet banneord/tabuord

Hvordan sanksjonerte du?

Muntlig advarsel

Direkte frispark

Indirekte frispark

Gult kort

Rødt kort/Utvisning

Jeg sanksjonerte ikke

Hvorfor sanksjonerte du ikke?

Hvorfor sanksjonerte du slik du gjorde?

Skjedde banningen i herre,- eller kvinnefotball?

Herrefotball

Kvinnefotball

I hvilken aldersgruppe skjedde banningen?

6-13 år

14-17 år

Over 18 år



Here
Kødd
Mora di
Mongo
Annet banneord/tabuord (skriv i boksen under)

Annet banneord/tabuord**Hvordan sanksjonerte du?**

Muntlig tilsnakk
Direkte frispark
Indirekte frispark
Gult kort (advarsel)
Rødt kort (utvisning)
Jeg sanksjonerte ikke

Skjedde banningen i herre,- eller kvinnefotball?

Herrefotball
Kvinnefotball

I hvilken aldersgruppe skjedde banningen?

6-13 år
14-17 år
Over 18 år

Hvorfor sanksjonerte du slik du gjorde?

Om du ikke sanksjonerte, har du mulighet til å forklare det i spørsmålet under

Hvorfor sanksjonerte du ikke?

Denne siden er for deltagere som ønsker å dele to saker. Ønsker du ikke å dele to saker, kan du overse denne siden

Hvilket banneord/tabuord ble sagt av spilleren?

Om banneordet som ble nevnt i denne situasjonen ikke står på listen, har du mulighet til å føre det inn under i fritekst

Faen
Helvete
Jævel
Fitte
Fuck
Homse
Homo
Lesbe
Neger

Vedlegg 2 Facebookpost til spørreundersøkelsen

Hei!

Jeg skriver masteroppgave i nordisk ved Universitetet i Oslo. I oppgaven skal jeg undersøke banning på fotballbanen og hvordan det sanksjoneres. Derfor vil jeg gjerne høre fra dere fotballdommere om dere har kjennskap til saker om banning i sporten.

Jeg håper dere har lyst til å delta i en anonym spørreundersøkelse der jeg ser på hvilke banneord som ble sagt, og hvordan dere sanksjonerte dem.

Undersøkelsen tar noen få minutter å gjennomføre. Du finner den gjennom denne lenken:

<https://nettskjema.no/a/332932>

Deltagelse i spørreundersøkelsen er frivillig og anonym. Dersom du svarer, har du gitt samtykke til å delta i undersøkelsen.

Etter at skjemaet er levert, kan ikke svarene trekkes tilbake. Dette er fordi undersøkelsen er anonym og man har ikke mulighet til å spore svarene tilbake til deg.

Svarene skal kun brukes i min oppgave for å gi innsikt i hvordan banning vurderes på fotballbanen.

Med forskningen håper jeg å kunne bidra til en bedre standardisering av sanksjonering mot banning i fotballen.

På forhånd takk!

Mvh

Ole Martin Bakkevold

Vedlegg 3 intervjuguide

Personlige spørsmål

Hvor gammel er du?

Hvilket kjønn identifiserer du deg som?

Spørsmål om erfaring

Hvor lenge har du vært fotballkommentator?

Hvilke kamper kommenterer du mest?

Om frekvens

Hvor ofte hører du banning i kamper eller uakseptabel språkbruk?

Egen vurdering av banning

Hvor ofte sanksjonert opplever du at banning blir sanksjonert?

Hva mener du skal til for at banning sanksjoneres?

Hvorfor gjør du denne vurderinger?

Konkret eksempel

Kan du komme med et eksempel på en situasjon hvor du sanksjonerte banning?

Hvilken aldersgruppe skjedde det i?

Hørte du banningen i kvinne eller herrefotball?

Fitte som banneord

Hvordan opplever du at *fitte* blir sanksjonert i fotballen?